

KÖZÉRTÉK

TOLNAVÁRMEGYE TÁRSADALMI, KÖZIGAZGATÁSI ÉS GAZDASÁGI ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Kiadóhivatal: Széchenyi-uteza 140. szám.

TELEFON-SZÁM: 22.

Az előfizetési pénzek és hirdetések ide küldendők.

HIRDETÉSEK
legjutányosabb számítással, díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő:

BODNÁR ISTVÁN.

Főmunkatárs:

HAUGH BÉLA.

Kiadja Báter János nyomdája Szekszárdon.

Szerkesztőség: Széchenyi-uteza 1085. szám.

Ide küldendők a lapot érdeklő összes közlemények.

ELŐFIZETÉS:
egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 2 kor. 50 fill.
NÉPTANÍTÓKNAK,
ha az előfizetést egész évre előre beküldik: 5 kor.

A magyar gazdák pártja.

Bartal Béla, Tolnavármegye il-lustris közigazdája, nagybirtokosa, a mult héten érdekes politikai kijelentést tett, tömörülésre, szervezkedésre hívta fel a vármegye összes szabadelvű gazdáit.

A cikázó villámnaak van az a sajátossága, hogy egy pillanatra megvilágítja az egész tájékat, hogy annál nagyobb legyen a sötétség utána.

Félünk, Bartal Béla nyílt fel-szólalásának sem lesz és lehet más eredménye. Az ilyen vigasztalan sötét-ségben bármily okos szó is legfeljebb egy pillanatnyi fellobbanó fényt vet, s aztán — botorkálhatunk odább...

Pedig ez a lelkes agitáció meg-érdemelné, hogy hatása maradandóbb legyen s tovább gyönyörködünk benne, mint a borus égbolton keresztül sza-ladó villam fényében...

A felhívás politikai enunciaiói bennünket nem érdekelhetnek, átsik-lunk tehát rajtuk, de igen is érdekel közigazdasági része. Gazdákról, sőt több-ről, ha rejtett formában is: *a magyar föld nemzetfenntartó erejéről, a ma-*

gyar faj. a nemzeti elem boldogu-lásáról van itt szó...

Ugyis valami fojtó köd, gyilkos pára üli meg az egész közéletet, látjuk itt, amott a nagy magyar Alföldön és látjuk mindenütt. Forró a levegő, perzsel a puszták homokja. Valósággal kiég a föld a magyar ember talpa alól. Láz emészt szívet, agyvelőt, elperzselődött a magyar földbirtokos energiája, el a magyar paraszt földszeretete, türelme, Istenbe vetett erős hite, de megnőtt föld-éhsége, kalandvágya. Az ur me-nekül földjétől, ácsingózik, kapaszkodik a hivatalok *biztos* kenyere után s a paraszt ott hagyja még a *biztos* ke-nyeret is a — *bizonytalanért*. Ara-tatlan buzatáblák, elcsépeletlen keresz-tek, begyepesedett kubik-gödrök, ki-aludt pásztortűz, a magyar ember háza tájára ritkán szálló gólyamadár, az elnémult nótás kedv, a — Cunard-társaság mind-mind szomorú hirdetői a gazdasági romlásnak, a szomorú pusztulásnak. Magyarországon egy ma-radt meg réginek, a *déliab*, ez mu-tatja a valót, vagyis a — *felfordult világot!*

Megujhódás, új világ kell ide!

Igaza van tehát Bartal Bélának,

a mikor legelső sorban a magyar haza földjéhez leginkább odanőtt, odaforrott elemeket hívja találkozóra. Teszi ezt a talentumos ember nagy tudásával, teszi el nem ernyedtt hittel, a benső meggyőződés bátor, erős hangján, hang-zatos jelszavak nélkül, magát a le-hurrogás veszélyének kitéve, teszi a hazai földből kinőtt hazaszeretet fana-tizáló erejével...

Igen a magyar gazdáknak tömör-ülésiük kell, mert a földszeretet — haza szeretet... Ki szeresse jobban, ha nem ők, a kiké...? Tudjuk, hogy a tömörülésben rejlik az erő, kis erők öszpontosítása szüli a nagyot s kinek van nagyobb erőre szüksége, mint a válságok által elcsigázódott, elerőtlenedett magyar gazdaközönség-nek...? A lét kérdése nála a fel-frissülés, új erőre kapás.

Megvan tehát a kétségtelen joga-sultsága is arra, hogy ha csak elpusz-tulni nem akar, ilyen alapon szervez-kezdjék, annál is inkább, mert a föld-mivelő Magyarországon, dicséret ugyan az országos s vidéki gazdasági egye-sületek nemes buzgalmának, — mégis csak a gazdák csoportja a legszerve-zetlenebb...

TÁRCZA

Ha majd...

*Ha majd az Isten trónja előtt állva,
Meggérdi tőlem tiltkos szelleme;
Miért nem voltam ájtatos imámba,
Mért zúgolódtam olykor ellene?*

*Fájdalmas szívem hét sebét föltárva,
Te rád mutatok hűtlen kedvesem...
De mitse félj! Mit Isten néked szánná,
Te érted ott is — én át szenvedem!*

SZENDRŐI JÓZSEF.

A szép boszorkány.

(Egy boszorkányper adataiból)

Irta: Pataky István.

(Folytatás és vége.)

Csakugyan elmentek...

A vén Bakajtós csak alig merte sze-meit kinyitni, a midőn azok mellette elhaladtak.

Nem is tudta megmondani, hogy ki volt a férfi. Az asszonyt is csak hangjáról ismerte meg, pedig hát mind a kettő ott volt közvetlen közeliében, a bakter botjával talán agyon is üthette volna őket s talán mind a kettő megérdemelte volna.

Talán mind a kettőnek jobb lett volna. De Bakajtós megmozdulni sem tudott. Hallott aztán ismét zajt maga mellett, de képzelődése annyira fokozódott, hogy nem tudta kiismerni, hogy tulajdonképen mi az, a mit hall.

Majd nagy zajjal felpattant az András kapuja s egy szekér robogott ki rajta. Valakinek bizonyosan hajtani kellett a lova-kat, azt gondolta Bakajtós is.

De mig azt gondolta, a szekér mellette robogott el s az egyik ló el is ütötte az öregét. A fájdalomra elfelejtette, hogy boszorkányos helyen van s amugy magyarosan elkáromkodta magát.

Visszhangul aztán hallott kacagást. Mintha egy férfi és egy nő kacagott volna a szekéren, az ő balesete felett.

A szekér aztán elrohogott egyenesen a Balaton felé.

Az öreg Bakajtós még alaposan ki sem káromkodta magát, a mikor arról az oldalról, a melyről a fegyveres ember jött, ismét zajt hallott.

A szél süvöltése közt is hallani lehetett a fenyegető, diadalittas kiáltásokat s közbe a káromkodásokat.

Hát ez miféle csapat ismét?

Nem hiába, hogy szél van, de ilyenkor történnek az Istenellenes dolgok, — gon-dolta az öreg. Egy újabb boszorkánycsapat lehet.

De nem volt ideje elmenekülni, mert a

száguldó csapat ekkorra oda ért. Ott állottak ezek is mellette, mintha az öreg Bakajtósnek mindent látni, mindent tudni kellene, csak azért, hogy semmit se értsen meg.

— Isten áldja András, — szolt valaki.

Azután a csapat ismét tova vágatott.

Az első két lovon két-két megkötözött em-ber volt, a többi husz pedig egyenruhások.

Az András pedig, a kitől bucsuztak, a ház előtt leszállt lováról.

— Hát ez a kapu minek van nyitva? — dörmögte András.

Bakajtós megismerte a tárogató hangját.

Biztos volt benne, hogy ez nem cím-borál a boszorkányokkal, hát közbe mert szólani.

— Megmondom én, András ücsém.

— Bakajtós bácsi, hát csak mondja meg.

— De nagy dolog ám ez, ücsém.

— Ha megmondja kend, én is meg-tudom.

— Elhiszem ám ücsém, de boszorkány-nyal nem jó ám kikezdeni.

— Éj, ej, Bakajtós uram. Ugy fél füllel már hallottam valamit. De mi katonák nem hiszünk ám minden anyámasszony be-szédben. Csak nem gondolná kee, hogy az én házamba boszorkány jár?

— Tán az nem, ücsém, de nagyobbbat gondolok.

— Mit.

— Hogy ott is lakik.

És bár meleg szimpathiánk vonz a magyar nemzet gerinczéhez: a föld népéhez — s annak uraihoz, mi mégis tudásunk kicsinységével ugyan, de bátorságunk Dávid-féle parittyá kövével képesek volnánk szembe szállani és állást foglalni mindennemű olyan törekvés ellen, mely a szeparáció jellegével, még újabb széttagozottságot kívánna teremteni az amugyis széttagozott országban s egyik osztálynak óhajtott boldogulását a másíknak kárán, vagy romlásán kívánná felépíteni. Mert jaj annak az országnak, a hol nem egymás mellett, de egymás hátán keresztül akarnak a társadalom egyes osztályai a boldogulás czélja felé eljutni. Itt talán lehet elérni pillanatnyi sikereket, de a nemzeti nagyság legbiztosabb jele, az általános megelégedettség el nem érhető soha . . .

Tudja, érzi ezt a felhívás kibocsátója is, mert a gazdák tömörüléséhez meginvitálja a *dolgozó magyarország összes produktív elemeit*.

Igy már helyes, csak is ez a helyes.

Elvégre gazdaság, ipar, kereskedelem oly egymással szorosán összefüggő fogalmak, hogy közös érdekük, czéljuk, egymásra utaltságuk elvitázhatlan.

Csak egymással — de soha egymás nélkül, vagy ellen!

Mi tehát a gazdák tömörülése alatt voltaképen *gazdasági alapon való szervezkedést értünk és óhajtunk*. Gazdának, iparosnak, kereskedőnek nem egymással szemben, de egymás mellett a helye. Igenis azt kívánjuk, hogy Magyarországnak a tisztességes munkából elő összes elemei egyesüljenek a közös cselekvésre. A Bartal Béla fényes elméjében elgondolt alakulásban vegyen részt, gazda, iparos, kereskedő minden munkájából élő, terelő agy, de legyen kizárva, speculáció — tisztességtelen

verseny, a más romlásán való gazdagodás vágy, a kalandor szellem.

Nem papiros buza kell nekünk, de nem is papiros hazafiság, hanem igen is kell gondolatokban gazdag, nemzeti tartalomtól duzzadó gazdasági politika, a mely azonban többet dolgozzék mint — politizáljon.

Ez a jövő Magyarország fundamentuma . . .

Ily szellemben örömmel és lelkesen üdvözljük megyénk jeles fiának felvetett ideáját . . .

B.

Tolnavármegye nyári rendes közgyűlése.

Tolnavármegye közönsége f. hó 10-én tartotta szokásos nyári rendes közgyűlését. Hetek óta forr, izzik a közvélemény, várakozással néz a régi vármegyére, hogy vajjon méltó lesz-e az a hang, amely a közgyűlési terem falai közül kirepül s beleillik a nemzet mindenfelől megnyilatkozó közhangulatába.

Az a hang méltó volt Tolnavármegyéhez. Nem a magas C ugyan, mely keresztül sivitja az egész kórust, de a méltóságteljesen bűgő bariton, amely voltaképen disze az egész énekkarnak.

Fenséges megnyilatkozás az a lélekemelő határozat, a melyet Tolnavármegye közönsége ugyan szavazattöbbséggel, de azért a kisebbség teljes öröme és általános megelégedésére, egyhangú eljenzés közben fogadott el és tett magáévá. Megenyhülést és megnyugvást találhat benne bármily magas lángolású hazafiai lélek, mert félreérthetetlenül ki van benne fejezve az alkotmányát féltő magyar ember megütközése, felháborodása, megvan benne az a bizonyos kurucz dacz, amely kardjára csap, hogy ne bántsd a magyart, de megvan benne a férfui komolyság, megfontoltság, az önmérséklet, az erő tul nem becsülésének bölcsesége, egyuttal a férfias önérzet, az önbizalom ereje is. A kard megsörrent, figyelmeztet a forrongó belső indulatra, de még nem villant ki a fényes aczél . . .

Deák Ferencz talán csak egyszer volt Tolnavármegye tanácskozási házában, de szelleme állandó otthonra lelt ott. Arczképét, mintha ma is megaranyozta volna egy kósza napsugár, mely a füledt, forró levegőn át oda tévedt, de az is meglehet, hogy a bozon-

tos szemöldökü öreg ur maga mosolygott le onnan felülről, kedve tellett benne, hogy Bezerédj vármegyéje ma sem ejt ki kezéből a magyar alkotmány legerősebb védő paizsát — a törvénykönyvet . . .

Körülbelöl megalakult véleménnyel jött ide a vármegyei bizottsági tagok nagy része s tisztában volt azzal mindenki, hogy a vármegye semmi olyast nem fog elkövetni, akár az ősök fényes tradícióival, akár a ma kívánatos hazafiságával össze nem egyeztethető. A kíváncsiság volt azonban mégis a gyűlés előtti hangulat jellemző vonása. Az összeverődött csoportok mindenütt azt tárgyalták, hogy sikerül-e a két tábor ellentéteit áthidalni.

Az állandó választmányban az előtt való nap történtek ugyanis a legszebb reménnyel kecsgettettek erre nézve.

Már féltiz tájban sürtt-forrt a közönség a tágas nagy teremben. Elviselhetlen forró volt a levegő, de ez sem volt akadály, hogy a karzat hölgyei is kipirult arccal ne gyönyörködjenek az alattuk zibongó, kétségtelesen érdekes panorámában . . . kitartottak a gyűlés legvégeig.

Lennt az ellenzékiek — talán nem is jó kifejezés, mert kormánypárti nem volt egyetlen egy ember sem a teremben, fűrgén jártak keltek a szavazást kérő ivekkel. Az egyszerűbb polgártársaknak Grünwald Lajos, a Tolnamegyei Közlöny fűrgé tulajdonosa magyarázgatta az irás tartalmát, így csakhamar megsaporodott az aláírás 32-re . . .

Tíz óra tájban aztán megnyílt a terem szárnyas ajtaja. *Széchenyi* Sándor gróf főispán jött kíséretével. Ott láttuk a vármegye uri családjainak számos képviselőjét, az arisztokracia, a földbirtokos osztály illusztris tagjait, a tiszt, ügyvédi kar elitjét.

Hatalmas eljenzés zugott fel, amikor a főispán a terembe lépett. Zajos ováció volt ez a minden porczikájában magyar, megközelíthetetlen jellemű, megyéjével valósággal összeforrott főúr mellett; önkéntes adója, megnyilatkozása a szíveknek 20 évet meghaladó pártatlan főispánságáért.

A főispán betegsége után kissé halvány arccal foglalta el az elnöki széket s alig hallható hangon, rövid pár szóval nyitotta meg a tanácskozást.

A közgyűlés első tárgya az alispán időszi jelentése volt. Kimerítően számol be az alispán a vármegye közállapotairól, a vármegyei pótadók beszédéről, a közalapok, a tanügy, közegészség, állategészségügy állásáról, ugyszintén a vármegyei szocialista mozgalmakról s ezek kapcsolatában elismerését fejezi ki első sorban a járások buzgó

András nevetett.

— Akkor az én Annám volna boszorkány.

— A te Annád, öcsém? boszorkánya van annak, még pedig férfi boszorkánya. Az meg én volnék akkor.

— Ej, András öcsém, kár volt neked feleségül venni Annát.

— Az az én bajom, bátyám. Azt mondja meg, miért van nyitva a kapu?

— Mert elmentek.

Hát ki ment el?

— Szé . . . hogy is . . . tulajdonképen nem tudom, csakhogynem innen ment el egy szekéren egy nő, meg egy férfi.

András berohant a házba, Bakajtós utána.

A ház üres volt, üres az udvar, üres az istálló. A szekér se volt otthon.

András lihegett dühében. Ő ezt az asszonyt igaz szerelemből vette, dédelgette, mint egy gyermeket szokás, hitt benne, a mint Istenben kell hinni, bizott minden szavában és ez mégis megcsalta volna?

Átfutott gondolatában mindaz, a mi rövid egy év alatt történt, megújultak emlékében a félig elejtett szavak s most hitte azt, a mit eddig megvetéssel tett hallatlanná.

— Anna, Annám! — kiáltozta az éjbe.

A Keselyné portájáról mintha halk, gunyos kacaj volna a felelet kiáltására.

Fel-le futott András, de hiába keresett.

A mint a szomszéd kerítés mellett elhaladt, éles szeme mintha egy alakot látott volna bujkálni a kerítés mellett.

Nem érezte ekkor, hogy fáj a lába, hanem tigris ügyességgel vetette át magát a kerítésen.

Utánna mindjárt hallatszott egy nőnek ijedt, fájó sikoltása.

— Ne bántsd, ne bántsd!

— Vén boszorkány — hörgött a letaposott Keselyné András — te tetted azt, a mi történt. Mondd, hol a fiad, hol a feleséged?

— A fiam Bolgáron van.

— Nem igaz.

— Hagyj el! Igaz. Mit tudom, hol a te feleséged! Segítség!

András magához tért, visszaugrott és a szobából egy fokost hozott ki.

— Látta kend, bátyám — szól ekkor higgadt, de határozott hangon — hogy a Balaton felé mentek?

— Láttam, öcsém — felelt Bakajtós.

— A férfiban nem ismerte kend meg a Keselyné Balog fiát, a Jóskát?

— Nem én, öcsém, de tőlem lehetett az is. Az is járt a feleséged körül, mikor még leány volt.

— Az jár most is.

Aztán András felült a lovára s elvágatott a Balaton felé.

Hajtotta, üzte a bú, bánat és bosszu. Egy nap elvesztette testvérjét, feleségét, de a mi legfőbb, elvesztette bizodalma az embereiben.

Süvöltött a szél, nehéz esőcseppek verdesték izzadt arcát, körülötte villámlott az

ég. Hol meg volt világítva az ut, hol mély sötétségben, csak a lóra kellett bízni magát.

Talán legjobban szerette volna, ha egy villám agyonsújtja és megszűnik minden.

De hát még itt nem lehetett vége a tárogatásnak.

IV.

A mikor a Balaton partjára ért, ott már nem talált senkit. De a villám fényénél látott a vizen lebegni egy csónakot s meglátta, hogy abban egy férfi és egy nő ül.

Hiszzen meg nem ismerhette a 25 lépés távolságban, hogy kik vannak a csónakban, de azért tudta, hogy azok, a kiket keres.

Hát kell látni is azt, a mit érez! Ha nem akarta volna is, ki kellett az iszapból emelni a másik csónakot, bele ülni és evezni habról-habra, folytonos életveszély közt azok után.

A Balaton hangosan mormogott a szél csapásai alatt, a habok folyton egymást kergették, mintha ők is ellenségei volnának egymásnak, mintha ők sem tudnának egymás üldözése nélkül megélni, mint az emberek.

S a haragos hullámok mintha igazságot akarnának szolgáltatni a mélyen megbántott embernek, néha husz ölnyivel vissza lökik a menekülő csónakját, husz öllel előbbre az üldözöttét.

— Megállj, megállj! — rivalg néha András s bősztülten igyekszik előre az Istenkiszértéses időben.

Semmi felelet, hanem azok ott ketten

tisztviselőnek: Szévald Mór, Nagy István, báró Jeszenszky György főszolgabiráknak, továbbá a sztrájk színhelyén működött Reich Oszkár, dr. Sztankovánszky Imre, Sörös József, dr. Bernáth Béla, Bajó János, dr. Hagymássy Zoltán, Késmárky Dezső szolgabiráknak s báró Jeszenszky Ödön tb. aljegyzőnek. Indítványára a közgyűlés köszönetét nyilvánítja a megbecsülhetlen szolgálatot tett csendőrségnek s katonaságnak s ezt a köszönetet a IV. hadtestparancsnoksággal, valamint a székesfejérvári csendőrkörületi parancsnoksággal is közli. Az alispáni jelentés konkrét indítványára a sztrájk viszonyok s a segítség eszközeinek tanulmányozására Jeszenszky Andor gazdasági elnököt kéri fel, elhatározza újból a járásoknak a központi telefon összeköttetését, felír, hogy az előbbi közgyűlés határozatával ellentétben a központi járási II ik szolgabírói állás a sztrájk mozgalmakra való tekintetből ne szüntetésék be s az árvaszéknél nem ülnöki, de II. oszt. jegyzői állás szerveztesse, melynek költségeit az állam vállalja el.

József kir. herceg halála felett a vármegye mély részvétét fejezi ki özvegyének, valamint fiának, József kir. hercegnek.

Meleg hangon emlékezik meg a jelentés Korbonics Dezső árvaszéki ülnök elhunytáról is s az alispán egyuttal bemutatja Fördös Vilmos volt tiszti ügyésznek sikerült olajfestésű arcképét is, a melyet 500 korona költséggel Pór Bertalan festőművésszel festetett meg.

A számonkérő szék jelentését tudomásul vették s a Korbonics Dezső halálával megürült árvaszéki ülnöki állásra, a másik pályázóval, Véges János árvaszéki jegyzővel szemben általános felkiáltással Bajó János paksi szolgabíróvá választották meg.

Nagyobb mozgalmassággal járt Bajó János állásának betöltése. Két pályázó volt: dr. Hagymássy Zoltán tb. szolgabíró és báró Jeszenszky Ödön dr. tb. aljegyző. Eötvös Károly és társai kérelmére a főispán névszerinti szavazást rendelt el. A virilisták Sztankovánszky János, Boda Vilmos, Jeszenszky Andorból álló bizottságnál, a választottak pedig Kovách Sebestyén Endre, Sass László s Rátkay Lászlóból álló bizottság előtt szavaztak. Báró Jeszenszky Ödön dr. 118 szavazatot, Hagymássy Zoltán pedig 99 szavazatot kapott. Így br. Jeszenszky Ödön lett a paksi szolgabíró.

A völgyeségi járás szolgabírájává egyhangulag Becht Ödön tb. szolgabíróvá választották meg.

A Halász Géza nyugdíjazásával s a Bajó János ülnökké választásával megürült

erőlködnek azon, hogy minél távolabbra jussanak a bírótól.

Olyan hullám torlaszok jönnek ekkor feléjük, hogy pillanatra mind a két csónakot vízzel borítják s abban a pillanatban a hullám rivalgása közt is meghallatszik valami recsegés.

A két csónakot összeverte a hullám s a menekülők csónakja recsegve tört össze.

S ekkor a kettétört csónak ott járt az András csónakja körül, s egyik darabon sem volt senki.

De a másik pillanatban már mindkét oldalról belekapaszkodtak az András csónakjába.

A mint András pedig a férfi fejét felemelkedni látta a villám fényénél, abban a pillanatban lesújtott fokosával.

Ugy oda talált, hogy több utraláló nem kellett.

De látta az ütést a másik oldalon felemelkedő nő is.

— Gyilkos! — sikoltzott az, megölted a kit szerettem, megölted testvéredet.

András kezéből kihullott a fokos.

A csónakja mellett lihegő holttestet megragadva, magához emelte s várta a villám fényét.

S a mint az jött, megismerte a megöltben Dani testvérét.

Isten bocsásson meg neked is, nekem is, — mormogá András és visszaadta a Balatonnak a holtat.

Te pedig asszony, menekülj, ha tudsz. Fogd meg a tört csónakot, azzal talán ki-

két I-ső osztályú szolgabírói állásra Késmárky Dezső és dr. Sztankovánszky Imre II-od szolgabírákat léptette elő a közgyűlés.

Az esküdtbiróságról szóló törvény értelmében alakítandó bizottság tagjai a régiiek maradtak s ezután rákerült a sor a közgyűlés legérdekesebb, izgalmasságban sem utolsó pontjára, Fejérvári miniszterelnöknek bemutatkozó levelére.

Magát a leiratot csendben, türelemmel hallgatta meg a közgyűlés, bár keményebb hangok is voltak hallhatók. Az ellenzéknek Rátkay László, Boda Vilmos, Grünwald Lajos és társai által benyújtott javaslatát Simontsits Elemér főjegyző olvasta fel. Egy-egy sikerültebb passzusnál fel-felhangzott az éljenzés.

Az állandó választmány határozati javaslatát szintén Simontsits Elemér főjegyző olvasta fel s ő is fogalmazta. — Klasszikus rövidséggel, precíz tömörséggel fejezi ki mindazt, amit más törvényhatóságok íves határozatok hig levére eresztettek fel. Kérzik belőle, hogy férfi irta, mert határozottság lüktet minden sorában, a szilárd meggyőződés ereje sugárzik elő minden betűjéből, éppen ezért a higgadtan mérleget meg is tudja győzni. Ez a Tolnavármegye jegyzőkönyvében díszes helyet érdemlő nevezetes irat szószerint való szövegében ekként hangzik:

Tolnavármegye közönsége át lévén hatva a magyar alkotmány szentségének védelmében őt megillető hazafias kötelességei tudatától, szem előtt tartva azt, hogy követendő megtartásának és hozandó határozatainak a magasztos cél nagyságához illő komolysága, ereje és megtámadhatatlansága csak úgy lesz, ha azokat mindenkor az ország törvényeinek védelme alá helyezi, egyértelemmel és egyakarattal kijelenti, hogy az alkotmány épsége mellett őt állva, minden, az alkotmányt netán érhető támadásnak törvényes és így jogos hatáskörét fogja ellene szegezni.

S minthogy a tárgyalás alatt álló leirattal bemutatkozó kormány az országgyűlés többségének bizalmát nélkülözi s ennek következtében helyén való megmaradása a parlamentarizmus követelményeivel egyenesen ellenkezik, — midőn a vármegye közönsége a leiratot irattárba tétetni rendeli, egyszersmint kimondja, hogy a kormány iránt bizalommal nem viseltetik s a kormány leiratában kifejezésre juttatott várakozással szemben, azon várakozásának ad kifejezést, hogy az ország ügyeinek vezetését mihamarabb egy

menekülhetsz és élhetsz tovább, ha van erőd hozzá.

S azzal lekapcsolta a sikoltozó asszony kezét s egy hatalmas tóditással elhaladt tőle s igyekezett a tulpartra, hogy felkeresse újból az ő fővezérét, a dicső Bercsényit s felkeresse a halált.

S fujta ismét kedvencz tárogatóját, dalolták vele a kifáradt katonák a kedvencz nótáikat, a „Repülj fecském ablakára“, meg „Zöld asztalon ég a gyertya“ nótákat, a melyet aztán nemsokára felváltott a bujdosók nótája „Őszi harmat után, piros eszímám nyomát befedi a hó“.

S ütték, verték tovább a labanczokat, miglen András is megtalálta az a golyó, a mely feledtet mindent, bánatot, örömet, kedvest és hazát. S a csaták rettegett hősei is tapasztalták, hogy:

»Kincs, pompa, fény, hir, munka, rang
Ködpára mind, fent és alant!«

Csak örök az alvás, a melyből csak a másvilágon van felébredés!

Elérte a végzete az asszonyt is, mert csakhamar panasz ment boszorkánysága miatt a tekintetes nemes Somogyvármegyéhez, s különösen Bakajtos uram hiteles és részletes vallomása alapján Keselynével egyetemben boszorkányságban bűnösnek találtattak s halálra ítélték őket.

Igy lett vége a tárogató boszorkányfeleségének.

az országgyűlés törvényes többségéből alakuló parlamentarizmus kormány fogja átvenni.

Kimondja tovább a törvényhatósági bizottság, hogy ebbeli várakozásának törvényes intézkedésekkel való támogatása céljából az 1886 XXI. tcz. 20. §-ában biztosított jogát igénybe veszi és sem az országgyűlés által meg nem szavazott adó tényleges behajtására, sem a meg nem ajánlott ujonczok tényleges kiállítására vonatkozólag netán kibocsátandó rendeleteket végrehajtani nem fogja.

Végül kijelenti a törvényhatósági bizottság, hogy minden olyan kíséreltet ellen, mely az ország törvényeinek mellőzésével vagy megsértésével akarna kormányozni, eleve is tiltakozik s azon bizalomnál fogva, melylyel a vármegye közönsége az általa választott tisztikar kétségtelen hazafisága, alkotmány és törvény tisztelete iránt viseltetik, megnyugvással látja a tisztikar, mint a törvények és rendeletek végrehajtására hivatott tényező — s köztünk első sorban a vmegye alispánja, — kezében azt a feltétlen és alkotmányos jogot, hogy amennyiben a vármegyéhez törvénybe ütköző rendelet érkezne, az ellen az 1886. évi XXI. tcz. 68. §-a értelmében azonnal felterjesztéssel éljen és ha a miniszter a felírat ellenére rendeletét továbbra is fenntartaná, az ilyen rendelet tárgyalása végett a törvényhatósági közgyűlést azonnal összehívja.

Riadó éljenzés és taps honorálta az igazán fennszárnyaló hazafias határozati javaslatot s pár perczig úgy látszott, hogy eldölt a sorsa az előbbinek.

Megkezdődött a magas színvonalon álló vita.

Legelsőnek Boda Vilmos szólalt fel. Elismerte az állandó választmány javaslatának hazafias hangját s annak 3 első pontjához a legnagyobb készséggel hozzájárult. Megbizik az itteni hazafias vezetésben, elejti a 20 tagu bizottság kiküldését, javaslatának az önkéntes ujonczokra vonatkozó részét (kapott is érte egy oldalvágást Grünwald Lajos urtól a lapja tulajdonosától: „eláll“) De szerinte a legfontosabb résznek az önkéntes adózásnak bele kell kerülni az állandó választmányi javaslatba s hogy a határozat egyhangu legyen, ezt a két sor pótlást indítványozza: *önkéntesen befizetett állami adókat a községi közigazgatási alkalmazottak és tisztviselők el nem fogadhatnak.*

Boda után Szabó Károly bizottsági tag szólalt fel pártolva Boda javaslatát. Hatásos szónoki fellépte, az előadás jól alkalmazott páthossza, mindég megszerzi szavainak az általános figyelmet. Elmondta, hogy bár nem valami biztatók voltak az előjelek (nov. 23) de azért bizalommal fogadja az állandó választmány javaslatát s bizalmát arra építi, hogy a vármegye főispánja a főrendiházban a bizalmatlanságot szavazók között volt, a vármegye alispánja pedig egyenesen elfordult a szabadelvű párttól, aztán meg a vármegye megszavazta márcz. 15-ének megünneplését is, hanem hát a féluton megállni, vagy arról letérni s mellékutra tévedni nem szabad. Ha igaz, hogy inparlamentaris a kormány, úgy nem csak joga, de kötelessége is elősegíteni mindenkinek, hogy helyén ne maradhasson, meg kell tehát tagadni az önkéntes adó elfogadását is. Nincs ugyan anyagi körülmények között, mint Szilágy megye főispánja, de ugy ő csekély erejével, mint Tolnavármegye a maga hathatósabb eszközeivel bizonyára minden lehető elkövet, hogy a tisztviselőket az anyagi és erkölcsi károsodástól megvédjé. Ezért csatlakozik Boda Vilmos indítványához.

Szabó Károly után Rátkay László szólalt fel. A parlament forró levegője csak megnövelte eltagadhatlan szép szónoki képességét. Tud sima, suttogó lenni mint a lágy zefir, de szavának szép hasonlatai, színes virágai között, suhog a gyilkos aczél, néha bizony lesújt az ellenzéki nagyobb mondás pörölye is, de szívesen hallgatja benne mindenki a — poetát.

Ez alkalommal jogi oldalától kezdi a kérdés fejtegetését. Azt bizonyítja, hogy adózni nem magánjogi, hanem közjogi kötelesség, a mostani körülmények között tehát

alkotmányjogi kötelességből adótfizetni egyáltalában nem szabad. Helyesnek, okosnak, hazafiasnak tartja ő az állandó választmány javaslatát, mindaddig míg gróf Széchenyi Sándor áll a vármegye élén, ki a jog és igazság paizsát tartotta mindég a kezében, de ki biztosítja őt, hogy ha a kormány ál-orczákkal, kertelve, forgatva a törvényt, akcióba lép, megmarad-e továbbra is a főispán a helyén? Nem akar proféta lenni, de gróf Széchenyi Sándor pár hónap alatt ott hagyja azt a helyet, az alispánt, tisztviselőket felfüggesztik, közgyűlés se lesz, meg kell tehát a harmatot, a vért, az erőt, a pénzt tagadni, nem bocsátani az ilyen kormány rendelkezésére. Nem kell mást tenni, csak megtartani az 1886. XXI. tcz. mely csak az adók előírásáról beszél, de a beszédhez senkinek sem ad jogot.

A szövetség ellenzéknek azt vetik szemére, hogy ő a bajok oka. Ne csak lefelé, de felfelé is mondják ki, hogy a király mellett haszontalan, koronázatlan királyok diktálnak (a főispán figyelmeztetésére kijelent, hogy Beck bárót érti alatta) Ily körülmények között hazafias kötelessége a vármegyéknek a kitartás, mert az alkotmány védelem sulypontja már is ide terelődött át, nekik kell megvédelmezni a vérző országot, koldus magyar nyelvet, a magyar alkotmányt, a megsebzett törvényt . . .

A nagyhatású beszéd után Petrics Ferencz mondott rövidebb beszédet, pártolva az indítványt

Utána Döry Pál alispán kelt fel. Védelmébe vette az állandó választmány javaslatát s elmondta mi birta reá, hogy lánzsát törjön a mellett. Kereste, kutatta ugyanis a törvényt, de sehöl egyetlen egy betűre sem akadt, amely az önkéntes adóknak el nem fogadására törvényes alapot nyújtana. Az önként belépő katonáknak is, ha nem ad is, a vármegye belépési bizonyítványt azért beléphetnek, ha a belépni szándékozó 17 éves elmúlt — csak az ujonczozás ideje alatt nem teheti azt, azután csak szülői beleegyezés kell hozzá.

Kérve kéri tehát, hogy az ellentéteket simítsák el, mert abban sem lát veszedelmet, ha a kormány helyén marad, hanem igenis a törvénykönyvben lévén a magyar alkotmány legnagyobb ereje, azzal kezünkben odakiált-hatjuk bármily hazafiatlan kormánynak: maradj, mi várhatunk!

Az alispán nagy éljenzésével fogadott beszéde után Simontsits Elemér vármegyei főjegyző jelentkezett szólásra. Előbb Szabó Károlyval polemizált, tiltakozott ellene, hogy az állandó választmány nem halad jó uton, vagy hogy le akar térni arról, vagy hogy pláne mellék utra tért volna. A magyar törvények nyilegyenes utján halad, az pedig sohasem lehet — mellék ut. — Majd Rátkay szavaira válaszol, kéri mutasson ki neki egyetlen egy törvényt a mely az önkéntes adózás kérdésében az ő (Rátkay) igazát bizonyítaná. Csakhogy nem mutathat. Azért meríti ki az egész jogtárt, ezért végez olyan fárasztó agy munkát. Szerinte a közadózás közbizalmi kötelesség, de megvan a magánjogi oldala is. Nem merné tehát elvállalni a felelősséget, ha majd megindul az adóprés, azért a sok szegény emberért, akik most a nem adóznak jelszó révén adójukat nem fizetik. Rátkay ugyanis téved, mert az általa czitált 20-ik szakasz, nem az adók beszédét tiltja meg, csak azok behajtását.

Különösen frappáns hatást ért a vármegye főjegyzője befejező szavaival, arra kérvén Szabó Károly bizottsági tagot, hogy álljon el a tisztviselőknél való segítség szándékától, ne emlegessen anyagi kárpótlást, Tolnavármegye tisztikara tudja mi a kötelessége, engedje hogy önfeláldozó hazafisággal, maga erejével álljon helyt, ha majd az alkotmány veszélyeztetve lenne . . .

Szünni nem akaró taps jutalmazta a vármegye főjegyzőjének szavait s utána Vajay István tör lánzsát az állandó választmány javaslatát mellett, kérte az eredeti indítvány benyújtóit, hogy a jót ne ejtsék el a még jobbert.

Gróf Apponyi Géza hasonló szellemben beszélt. Nagyobb sullyal bírónak tartaná, ha egyhangu lenne a törvényhatóság megnyilat-

kozása, maga is nyujt be közvetítő indítványt, amit ha el nem fogad a közgyűlés, akkor Boda indítványához járul.

Döry alispán még egyszer megpróbálta elsimitani az ellentéteket. De egyik párt sem akart engedni, mert már a pokoli hőség miatt meglehetősen ingerlékeny hangulatu volt a közönség.

Szavazzunk, szavazzunk, Grünwald ur, hol van Grünwald ur? Adja már be a szavazat kérést ívet kiabálta az ellenzék. De Grünwald ur pokoli flegmával még előbb végig hallgatta jó Pulay Györgyöt, ki az eredeti javaslat mellett beszélt, végre aztán Grünwald ur kivágta a rezet, benyújtotta a reclamált ívet s kérte az állandó választmány javaslatának elvetését, mert ha ezt elfogadják a boldogult Pecsovics is megfordul a sírjában.

Ezt a dissonáns hangot Simontsits főjegyző utasította vissza finom szarkazmussal: az ajkak kényszeredett mosolyát elég büntetésnek mondotta a nem ilyen komoly vitához illő, feltűnést hajhászó izléstelen kiszólásokért . . .

Grünwald ur azonban tovább mosolygott. De a közönség nem találta ilyen mulatságosnak a helyzetet még inkább türelmetlenkedni kezdett.

Igy Bartal Béla magvas fejtegetés már nem részesült a megérdemelt figyelemben. Gazdasági szempontból bírálta az ellenzék magatartását, felhívta az egyesült ellenzék, hogy vegye át a kormányt, egyébként pedig Vajai indítványát pártolta.

Beszélték még Vajay, Tóth Ödön, Bernrieder József, Rátkay, ismét Vajay, Simontsits, Boda, Szabó; Döry Pál alispán is elővette még egyszer a kapacitálás fegyverét de egyik pártot sem lehetett engedésre bírni, a főispán tehát a kérdés feltételének eldöntése után elrendelte a névszerinti szavazást. Az első nemmel szavazó Apponyi Géza gróf volt, az igennel szavazó Sztan-kovánszky János. Erdekes volt Vajai képviselő szavazata is, addig pártolta az állandó választmány javaslatát, míg a Boda-féle javaslatra szavazott.

Hát Grünwald ur? Őt bizony majd elseperte saját pártja, ki vele, dobják ki stb. kiabálása. Történt ugyanis, hogy Perczel Dezsőnek szavazás közben valami durvaságot kiáltott oda, amiért aztán a főispán derekasan leteremtette. Tóth Ödön tiszti ügyész rendreutasítását kérte Grünwaldnak.

Tegye hozzá az urat is! . . . . .

Erre már sokan felugráltak a székekről, „azt magával kellett volna hozni“ hangzott több felől és zúgott az abcug, abcug minden oldalról, de Grünwald ur nagy lelkinyugalommal állt a teremközepén s mosolygott. Mosolyogna talán még most is, ha a főispán ki nem hirdette volna az eredményt, hogy az állandó választmány javaslatát 104 szóval 88 szó ellenében elfogadta a közgyűlés.

Az eredmény kihirdetése után mivel 2 óra felé járt az idő Széchenyi Sándor gróf főispán délután 4 óráig felfüggesztette a közgyűlést és saját lakosztályában a fehér asztalnál vendégül látta a megye bizottsági tagok jó részét. Hogy a mindvégig kedélyes lakomáról itt emlékezünk meg, oka mert azon, toasztok alakjában nagyon fontos politikai s más nyilatkozatok hangzottak el.

A felköszöntők sorát a házi gazda Széchenyi Sándor gróf főispán nyitotta meg. Egy titkot leplez le ugymond s szeretné ha mai beszédére válaszként Rátkay László is hallaná, azt nevezetesen, hogy ma elnökölt utóljára a vármegye zöld asztalánál s a fehér asztalnál mint főispán ma fogadta utóljára vendégeit. Elérzékenyedve vesz bucsut évtizedes közéleti pályájától, 20 éven felüli főispánságától, hálás köszönetét fejezi ki az őt támogató tisztikarnak és végül kinyilatkoztatja, hogy bár látszólag távozik is a vármegyétől, nem lesz annak vezetője — de mint a közügyek közharcosa — itt marad közöttünk, mert sokkal jobban össze forrott szeretett vármegyéjével, mintsem hogy attól elszakadni bírna. Tolnavármegye közönségére és tisztikarára ürti poharát.

A főispán nem várt nyilatkozata zajos hatást keltett s egymás után ugráltak fel a

jelenvoltak, hogy iránta való lelkes szeretetüknek szárnyaló szavakkal adjanak kifejezést.

Legelsőnek Döry Pál alispán szólalt fel. A tisztikar nevében hálásan üdvözli a főispánt s annak a reményének ad kifejezést, hogy az idők változtával még látni fogjuk a vármegye élén. A főispán után élteti a ma megválasztott új tisztviselőket is.

Az ellenzékiek sorából legelsőnek gróf Apponyi Géza hajtotta meg az elismerés zászlaját gróf Széchenyi előtt, majd Vajai István képviselő, ki egy imádságot akar ugymond, elmondani, mert Tolnavármegyében tanulta meg először tisztelni az igazságot.

Bernrieder József mint a szabadelvű párt elnöke mondott tartalmas köszöntőt, amelyre gróf Széchenyi Sándor hangoztatta a szabadelvű eszmék mellett való kitartását és megmaradását ez neki a levegő, az élet, amely nélkül élni sem tudna.

Kovács Sebestyén Endre szintén a legmelegebb szavakkal ünnepelte a távozó főispánt, ki az igazság szava volt.

Simontsits Elemér szavait perczekig elfojtá az elérzékenyülés. A meleg, hálás elismerés hangjain emlékezett meg a mindég következetes, korrekt főispánról, ki itt a közszabadság őre volt, a demokratikus eszmék képviselője, ki senkitől sem kérdezte honnan jött, csak azt nézte mi lakik benne, van-e képessége.

Bartal Béla mint a Széchenyi tradíciók embere üdvözli a nagy Széchenyi eszmék itteni hű képviselőjét.

Tóth Ödön Perczel Dezsőre ürtite poharát. Perczel Dezső pedig gróf Széchenyi Sándorra, e re az integer férfura, a ki mindenkor helyt állt a szabadelvű eszmék mellett, még ha nem az elismerés, szagos rószavizével, de ha másfajta folyadékkal igyekeztek is őt befecskendezni.

Szólt még Döry Pál alispán ki a szabadelvű pártból való kilépését óhajtott megmagyarázni s Vörösmarty szép Ilonkájával aposztrofálta a szabadelvű pártot: Addig éljen míg a honnak él.

Kovács Sebestyén Endre a szentek egységére, az általános egyetértésre ürtette poharát.

Széchenyi Sándor Tóth István tamásii és Rüll György kétyi birót üdvözölte, kik a nemrég kapott érdemkeresztel mellükön ültek a fehér asztalnál.

Bernrieder az ellenzék két vezető férfit Boda Vilmos és Szabó Károlyt köszöntötte fel, hallgatagságukat kívánva megtörni.

Boda más pártnézetét vetve fel okul, ebből magyarázta ki hallgatását, de mint embert, a legelismertebb szavak kíséretében éltette a főispánt.

Boda Vilmos szavaira — ki Vajai politikai hovatarozandóságát nem tudta osztályozni, személyes kérdésben válaszolt Vajai s a kedélyes felköszöntőknek csak a közgyűlés 5 óra után való újbóli megnyitása vetett véget.

A közgyűlést délután öt órakor folytatták, melynek lefolyása a következő volt: a mostani miniszterek leiratai irattárba tették, — az előző miniszterek bucsuzóleiratait tudomásul vették. A kormány intőszózatát irattárba tették. A kompok, hidak és révekre vonatkozó szabályrendelet tárgyában az iratok véleményes jelentése kiadattak, — a tolnai lovassági gyakorlóter fúhasználata tárgyában az érték 33%-át a katonaságnak átengedték. A közuti építkezésekre nézve többek felszólalása után az utibizottságnak lapunkban már ismertetett javaslatát elfogadták. Csizmazia Imre megyei irnokot 1440 koronával, Bajusz Géza hivatalszolgát 5 0 koronával nyugdíjazták. Az utmesterek és utkaparók fizetésemelésére nézve lapunkban már közölt javaslatot elfogadták. Az idegen megyék utiratainak legnagyobb részét tudomásul vették, — Zombor város átíratára József főherczeg szobrára gyűjtést indítanak, Pest vármegyének a számvevőségek visszaállítására és az 1902. évi III. tcz. hatályon kívül helyezése tárgyában való körleveléhez hasonlóan felirnak, Sopronvármegyének a toloncz ügyben, Arad városnak az ellenőrzési szemléknek november hórá áttétele tár-

gyában, az országos közegészségügyi egyesületnek a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó, — körleveleihez hasonlóan felirnak, — Kis Ernő volt 1848/9-ki honv. tábornok szobrára gyűjtést indítanak. — A tamási főszolgabírói hivatal lakbérletét 600 koronával felemelték, — a paksi főszolgabírói hivatalnak pedig állandó elhelyezéséről gondoskodnak. — A tolnamegyei vagyontalan tüdőbetegek gyógyintézete javára gyűjtött összegekből megyei alapot létesítenek. — Ezekon kívül több apróbb községi ügyet intéztek el, melyeket legnagyobb részben a kérelmezők kívánsága szerint jóváhagytak.

A tolnai ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

A tolnai ev. ref. egyházmegye évenkénti szokásos közgyűlést e hó 7-én tartotta meg Szekszárdon, a lelkészi kar és világi képviselők élénk érdeklődése mellett. A gyűlést Dömök Péter esperes magas szárnyalású imával nyitotta meg, s a további tanácskozást, mint társelnök Szilassy Aladár közgazgatási bírósági tanácselnök, mint az egyházmegye gondnoka vezette, szép szavakkal kérve ki a megjelenteknek a tárgysorozaton levő fontos ügyek iránt való meleg érdeklődését.

A képviselők igazolása után a jegyzőkönyv hitelesítésére Bus Lajos lelkész és László Lajos egyházmegyei ügyészt kérte fel a közgyűlés.

Dömök Péter esperes tüzetes kimerítő jelentésben számol be az egyházak belső állapotairól, örömmel konstatálván, hogy az „egyházakban csendesség és jó békesség honol”. Megemlékezik az egyes községekben befolyt kegyes adományokról, nem hallgatván el a két nagyobb gyülekezet: Kölesd és Szekszárd „anyagi ügyeiben dúló káros, sőt mondhatni kóros hanyagságot”. Jelentése bizony elég szomorú képét nyújtja az egyes egyházak földhöz ragadt szegénységének. Az összes gyülekezetek alapítványi vagyona és tőke pénze 22156 korona, adóssága pedig 43,789 korona. Állami hozzájárulás: 11,950 korona, kegyes adományok összege 3276 korona. Az egyházmegye népessége 28,999 lélek. Született 864, meghalt 767. Házasságra lépett 276, konfirmáltatott 465. Tanköteles 6—12 évig 2931, 12—15 évig 982. Áttért 5, kitért 5. Az esperesi nagy gondal készült jelentést egész terjedelmében tudomásul vette a közgyűlés, kegyelettel emlékezik meg jegyzőkönyvében Buzás István kölesdi érdemes tanítója elhunytáról. Széles Sándor Nagy-Pall új lelkészét s Szász Lajos Mórágynak új tanítóját felvették az egyházmegye kötelékébe.

Az esperesi jelentés után Székly Géza tanácsbíró s utána Szász Lajos tanító a hivatalos esküt letette. Székly Gézát az egyházmegye eme igazán törekvő érdemes lelkészét, Szilassy Aladár elnök meleg szavakkal üdvözölte, a melyre ő Pál apostol szavaival felelt, bizonyítván az őt kitüntető egyházmegyét, hogy összes igyekezete oda irányul: „hogy mindenek jó és ékes rendben legyenek.”

A tanügyi bizottság terjedelmes jelentésben számol be az egyházmegye tanügyi állapotáról. Az egyes körlelkészek: Biczó Zsigmond a hegyháti, Babay Béla a sárközi, Molnár Sándor a dunamenti, Kálmán Dezső a sió-sárvidéki iskolák állapotáról tüzetes jelentést olvasnak fel.

Az egyházmegye tudomásul vette a jelentést. Az iskola mulasztókkal szemben lánghán eljáró községi előljáróságok ellen a tanfelügyelő utján — panaszt tesznek a vármegye közgazgatási bizottságnál. Kölesdet utasítják a II. ik tanítói díjlevél elkészítésére s tanterem bérlésére.

A gyönki gimnáziumra felügyelő bizottság nevében Tantó János terjeszti elő jelentését. Különösen kiemeli e kis intézet kiváló vezetését s tanárainak nagy odaadását, szak-képzettségét a tanítás körül. 97 tanuló közül 87 tett vizsgát, szaporulat a múlt évhez képest 15 növendék. Az állam 9000 korona állandó segélyt ad az intézetnek, amely ki-

zárólag tanári fizetésekre s taneszközök beszerzésére fordítandó, így az intézet nagyobb iskolákéhoz hasonló fizetést gond nélkül adhat tanárainak. Az intézet muzeuma, szeptára, könyvtára — versenyez más intézetével.

Döczy József bizottsági elnök referálása alapján segélyre ajánlatnak: az egyházak közül Alapszentiván 600, Dunaföldvár 600, Bonyhád 800, Bába 1000, Pécsvárad 400 koronára. A lelkészek közül: Kuthy Géza alapszentiváni lelkész 300, Kuthy István dunaföldvári 500, Biczó Zsigmond 300 koronára.

A közpénztár vizsgálatára kiküldött bizottság jelentése szerint a közpénztár bevétele volt 4828 kor. 63 fill., kiadása 4403 kor. 33 fill., pénztári maradvány 425 kor. 30 fillér. Összes vagyon 10.419 kor. 34 fillér. Ebben benne van a Vizsolyi János-téle 500 kor. ösztöndíjalap s a Szilassy Aladár-féle kis biblia alap 772 korona. A nagymérvű hátralekók miatt Kölesd községbe Ágoston István elnöklésével Kátai Endre, Bus Lajos és Máthás Kálmán jegyző kiküldetnek.

Kátai Endre pénztárnoknak a felmentvényt megadták.

A dunamelléki ev. ref. egyházkerület által közigazgatási szükségletekre adott 1200 korona segélyt az aránytalanul csekély tiszteletdíjak kiegészítésére fordítják. Jövőre kap az esperes 1200, az egyházmegyei főjegyző 100, az egyházmegyei aljegyző 50, 4 körlelkész a 60=240, a tanügyi bizottság 5 tagja a 20=100, a gyönki tanügyi bizottság 2 tagja 200, a közpénztárnok 100, a számvéző 160 kor. tiszteletdíjat s a nem körlelkész tanügyi bizottsági tagok is 20=20 koronát.

Az özvegy-árvagyampénztári számadásra nézve a felmentvényt Molnár Sándor pénztárnoknak megadják, a régi 8—7% kölcsönök kamatlábját 6%⁰/ra leszállítják. Nagy horderejű intézménye a közgyűlésnek, hogy a régi gyámegyleti alapszabályokat némi módosítással ismét életbe lépteti. Az egyházakat IV. osztályba sorolja. A nyugdíj hozzájárulást az új lelkészek 1905. január 1-től fizetik, de a multra nézve kedvezményre számot nem tarthatnak. A pénztárnok tisztelet díját 200 koronára emelte a közgyűlés.

A számszék jelentését tudomásul vették. Az alsónyéki egyház lelkészeinek Szabó Károlynak és gondnokának ifju Edelenyi Jánosnak — az egyházi számadások rendezéseért elismerését nyilváníja a közgyűlés.

A közalapi ívek felülvizsgálatára kiküldött bizottság jelentése alapján az egyes egyházak hozzájárulását megállapították.

A konventnek az „Isteni tiszteleti rendtartás s a liturgia egységesítése érdekében beadott javaslatát elfogadták, azzal a megjegyzéssel, hogy jövőre az új püspököt a hazai ev. ref. egyház rangban legidősebb püspöke szentelje fel. Az egyéb felszentelési cselekmények közé felvették az emberbaráti, jótékonsági, katonai zászlók felszentelési szertartását is; temetéseknél az uton és utcán való éneklés fokozatosan elhagyandó.

Kálmán Dezső egyházmegyei főjegyző utalva arra, hogy az egyházmegyét már 1873-tól szolgálja, főjegyzői tiszteréről lemond, mert ha szerinte ez állás megtiszteltetés, akkor is, ha pedig teher, úgy ebben az esetben is legyen része belőle másnak is.

A közgyűlés nevében az elnöklő gondnok meleg szavakban mond köszönetet a távozó főjegyzőnek, elismeréssel emeli ki — sokszor nehéz viszonyok által próbára tett munkakészségét, fáradozásait s reményének ad kifejezést, hogy a lemondó főjegyző más tisztségben a jövőben is készséggel fogja szolgálni az egyházmegyét.

A zengővárkonyi temetővételt jóváhagyták.

Az egyházkerületi számszék tervbe vett újjászervezését, mivel a jelenlegi állapotot megfelelőnek tartja, nem látja az egyházmegye szükségesnek.

Dunaszentgyörgy község építési tervét elismeréssel hagyja a közgyűlés jóvá. Alsónyék ideiglenes iskola tervét szintén jóváhagyta, engedélyezte a 20%⁰ pótdó kivetést, de utasította az egyház községet, hogy 5 éven belül megfelelőbb iskolahelyiségről gondoskodjék.

Bonyhád paplak és iskolaépítési terve is jóváhagyást nyert.

Alsónyék II. ik tanítói állás szervezéséhez 400 korona államsegélyt kér, kérvényét pártolólag terjesztik fel.

Az országos ev. ref. papi nyugdíjintézet felállítását sürgősnek és kívánatosnak mondja ki a közgyűlés, de mert az egyetemes konventi javaslat valóságos rokkantsági intézet tervének a benyomását kelti, a javaslatot mellőzi.

Az egyházmegye az Első magyar általános biztosító társaságnak eljárását, az egyházakkal szemben szűkkeblűnek találván, jövőben más intézettel lép összeköttetésbe.

A mórágyni 178 kor. 60 filléres közalap adókvetést jóváhagyták. Ugy szintén az ottani kántor és tanítói díjlevelet is.

Dömötör László és társai panaszlevelet a szekszárdi egyház elhanyagolt állapotai ügyében kiadták a vizsgálat megejtése végett a Kátai Endre, Ágoston István, László Lajos és Szondy István-ból álló bizottságnak.

Szekszárd egyház község az itteni főgimnázium, polgári fiu és polgári leányiskola, valamint a Mayer-féle tanintézet évről-évre szaporodó ev. ref. tanulói hitoktatása céljából rendes lelkész hitoktatói állást kíván szervezni, ezért 1200 korona államsegélyt kér. Az egyházmegyei közgyűlés tekintettel a lelkész hajlott korára, elfoglaltságára s a tanulók — tanítási helyek számára, pártolja a kérvényt, melynek, ha a miniszteriumnál fogamatja nem lenne, az egyház kerülettől kéri a segélyt.

A kölesdi zavaros állapotok megvizsgálására a közgyűlés Kátai Endre elnöklete alatt, Ágoston István, Eötvös Károly és Szondy Istvánt küldi ki.

A tanítóegylet jegyzőkönyvét az egyházmegyei jegyzőkönyv függelékeül kinyomatják. Az egylet indítványai közül azt, hogy az első osztály tanítójául ne kezdőemberek, de a legügyesebb, leghiggadtabb tanítók alkalmaztassanak — az iskolaszékek figyelmébe ajánlja a közgyűlés.

Dömök Péter öcsényi lelkész, esperes megismétli az esperességről való visszavonhatlan lemondási szándékát. A közgyűlés a legnagyobb sajnálattal veszi tudomásul ez elhatározást s a közügyek vezetése körül tanusított kiváló érdemeinek elismerése mellett válik meg derék vezetőjétől. Az esperesi állás betöltésére a szavazatok beküldésének határidejét f. évi szept. 15-ére tűzik ki, a szavazatszedő bizottságba Ágoston István elnöklésével Dömök Péter öcsényi lelkész és ifju Eötvös Károly tanácsbíró küldik ki.

Ugyancsak ezen bizottsághoz kell beadni a szavazatokat a Kálmán Dezső lemondásával megürült főjegyzői s az újból rendszerezett két világi aljegyzői állásra is.

Eötvös Károly tanácsbíró indítványára tekintettel az egyházmegyei községek szétosztott állapotára a tanácsbírók számának ötről, hatra emelését kéri az egyházkerülettől.

Az ifjusági könyvtárak beszerzését, az iskola fenntartó gyülekezetek figyelmébe ajánlják.

Egyházkerületi rendes képviselőkül megválasztottak egyházi részről Bicsó Zsigmond, világi részről Eötvös Károly, póttagokul Tantó János lelkész és Ágoston István tanácsbíró.

Az időszaki bíróság rendes tagjai lettek: Döczy József, Molnár Sándor, Ágoston István, póttagok: Kálmán Dezső, Hagymássy Károly, Müller János.

Ezután Szekszárd városnak köszönetet mondtak a tanácsterem átengedéseért s a közgyűlés az esperes buzgó imája delután 6 óra után véget ért.

*

Az összegyűlt lelkészi kar és világi képviselők a szekszárdi kaszinó nyári helyiségében gyűltek össze társas ebédre, a mely mondhatni minden tekintetben kifogástalan volt. Az étkezés alatt Garay Lajos zenekara játszott. Az ebéd végével Borzsák Endre szekszárdi lelkész igazán sikerült humoros szózatban üdvözölte Szilassy Aladár gondnokot, a kit most a királyi kegy a közig. bíróság tanácselnökévé léptetett elő.

Szilassy gondnok gyönyörű beszédben válaszolt. Elmondta egy párisi kongresszuson való részvételét, s azt a meghatározó jelenetet a mikor a különböző elemek között a most harcban álló japán és orosz kiküldöttek is testvérként megölelték egymást, ő és a különféle felekezettek, politikai pártok s egymás között való békés egyetértésre üritette poharát, levén a kölcsönös egyetértés és összetartás a legbiztosabb gyógyító balsam a nemzet száz meg száz sebére.

Szociológia az iskolában.

Irta: Dr. Pap Tibor.

(Folytatás és vége.)

E főkeretek között a szociológia kézikönyvének részletes beosztását az itt következő tervezet tünteti fel:

A szociológia kézikönyvének rendszere.

Bevezető rész.

A szociológia mint tudomány.

1. A szociológia fogalma; állam és társadalom. 2. A szociológia feladata és módszerei. 3. A szociológia tárgya és rendszere. 4. Irodalomtörténeti áttekintés.

I. rész.

A társadalom fejlődése.

1. Társadalom és civilizáció. A társadalom keletkezése. A társasélet kezdetleges formái. Állati társadalmak. A kezdetleges emberi társadalom. A civilizáció és ennek eszközei.

2. A fejlődés (evolúció) tana. A fejlődés lényege és formái. A fejlődés tényezői. Átöröklés és variabilitás. Alkalmazkodás.

3. Társadalmi küzdelem és kiválás. Létérti küzdelem a természetben és társadalomban. Egoizmus, altruizmus, idealizmus. A társadalmi küzdelem eszközei. A kiválás (selectio) s ennek tényezői. Az egyensúly törvénye.

4. A társadalmi rend. Ennek alapjai. Jog és erkölcs. Közfelfogás, szokások, tradíciók. Társadalmi törvények. A társadalmi rend biztosítékai.

5. A társadalom környezete. A környezet befolyása a társadalomra. Kültermészet, éghajlat. A föld. Lakás. Ruházat és tápszerek. Javak és erők. Ország és haza.

II. rész.

A társadalom szervezete.

1. Az ember. Az ember, mint természeti és társadalmi lény. Az emberi tulajdonságok. Fizikai, szellemi, erkölcsi tulajdonságok. Különbségek, nem, kor, faj, véralakat szerint. Az ember, mint társadalmi egység.

2. A család. Házasság. Gyermekek. Rokonság. A nevelés. Családi tűzhely. Háztartás. Családi vagyon. Örökösödés.

3. Társadalmi osztályok. Kaszt és osztályrendszer. Az osztályok kiválása és szerepük a társadalomban. Arisztokrácia. Születési és vagyoni előkelőség. Foglalkozási különbség. Középosztály. Munkásosztály. Vagyonkülönbség. Az osztályok küzdelme.

4. A társadalom helyi alakulásai. Ország és tartomány. Községek. Községi és városi élet. Forgalom, közlekedés. Helyi munkamegosztás.

5. Testületek és egyesületek. Anyagi és szellemi erőegyesítés általában. Gazdasági célú egyesületek. Humanisztikus és erkölcsi egyesületek. Szórakoztató egyesületek.

6. Az egyház. A különböző vallások, ezeknek összehasonlító történeti áttekintése. A keresztyén vallás és felekezetei. Az egyház, mint szervezet, Nemzeti egyház. Egyházi vagyon. Speciális egyházi intézmények, ezek szerepe és hatása a társadalomban. Az egyházak viszonyossága.

7. Nemzetiségek. Vérokonság, törzsek és nemzetségek. Faj- és nyelvkülönbség. A nemzetiségi eszme. A nemzet, mint államalkotó társadalmi tényező.

8. Az állam. Alakulása és célja. Az állam alaperői. Államformák. Államfő és nép. Államhatalom. Törvényhozás és kormányzat. Államszövetségek. Világállam.

III. rész.

A társadalom élete.

1. A társadalom természeti funkcióköre. Fajfentartás. Szeretlem és házasság. A nemi élet különböző formái. Családalapítás. Korkülönbségek. Családi állapot. A nőkérdés (feminizmus). Népesedési mozgalmak. Születések és halálozások. Közegészségügy.

2. A társadalom politikai élete. A törvényhozó hatalom gyakorlása. Politikai pártélet. Liberalizmus, conservativizmus, radikalizmus. Szocializmus és szociáldemokrácia. Kormányzat. Autonomia. Hadsereg és katonai szolgálat. Publicitás és közvélemény. Községi élet.

3. A társadalom jogi funkcióköre. Jog és jogrend. Észjog és tétetes jog. Köz- és magánjog. Büntetőjog. Nemzetközi jog. Kivételes jogok. Igazságszolgáltatás. Bírói hatalom. Társadalmi jog.

4. A társadalom kulturális élete. Civilizáció és kultúra. Nyelv és írás. Tudomány. Közoktatás, iskolák. Szépirodalom és költészet. A sajtó. Hírlapírás. Művészetek. Képzőművészetek, színházak, zene. Barátkozás és mulatságok. Társas érintkezés. A válás és annak szabadsága.

5. A társadalom gazdasági élete. Javak, vagyon. Termelés és fogyasztás. Munka és tőke. Kapitalizmus. Munkáskérdés. Verseny és forgalom. Pénz és hitelügy. Foglalkozások. Ipar és kereskedelem. Biztosítástügy. Jövedelem eloszlás.

6. A társadalom erkölcsi élete. Erkölcs és közerkölcsiség. Hazafiság, nemzeti érzés. Becsület, köztisztesség. A becsület védelme. Közjótékonyosság, humanizmus. Szegényügy, koldulás. Kicsapongások, erkölcstelenység. Prostitúció. Lenélcügy. Az egyház, mint erkölcsi intézmény.

IV. rész.

Társadalmi kórtan (pathologia).

1. Társadalmi bajok általában. Társadalmi parazitizmus. Társadalmi degeneráció. Az egyensúly megzavarása. A társadalmak pusztulása.

2. Fizikai bajok. Tulnépesedés. Kivándorlások. Testi és lelki betegségek. Fogyatkórosok. Járványok. Nemi betegségek. Gyermekek halandósága. A kültermészet mostohasága.

3. Politikai és jogi körjelenségek. Államformák elfajulásai. Parlamenti bajok, obstrukciók. A közszellem hanyatlása. Bizantinizmus, szolgálalkúság. A protekció és pusztításai. A jogszolgáltatás bajai. A közbiztonság romlása. Militarizmus.

4. Kulturális bajok. Felekezeti türelmetlenség. Kulturharok. A közoktatás bajai. Művészeti érzék hanyatlása. A felvilágosodás megakasztása. Népbütítés, babonák. Az irodalom fattyuhajtásai. A sajtó visszaélései. A közvélemény romlása.

5. Gazdasági bajok. Válságok, tultermelés. Körjelenségek a fogyasztásnál. Üzletelenség, bukások. Vállalkozási szédelgések. Devalvációk. Nagy adók, birtokpusztulások. Az állami hitel megrendülése. Gazdasági szocializmus és kommunizmus.

6. Erkölcsi bajok. Erkölcsi érzék hanyatlása. Házasségtörések, vadházasságok. Törvénytelen gyermekek. Kicsapongások, erkölcstelenység. Coelibatus. Társadalmi korrupció. Párbaj. Játékszenvedély. Iszákosság, alkoholizmus. Moral insanity. Az erkölcsök elvadásulása és pusztulása.

Függelék: Az emberi társadalom jövője.

*

Teljesen tisztában vagyok az itt vázolt rendszer fogyatékságaival, — de viszont azt hiszem, hogy az a tudomány anyagát meglehetősen felületes s legalább a főbb részek szerint rendezni is. A részletek csoportosítása elismerem, sok tekintetben rendszertelen és önkényes, — amde ezen idővel lehet segíteni. — Mindent összevéve azonban ez az anyagbeosztás a szociológia tanításához vezérfonal gyanánt felhasználható, sőt annak alapján meglehetősen tenni a kísérletet a szociológia tankönyvének megírására is.

Ezt a kísérletet óhajtottam előkészíteni a fenti rendszer összeállításával, melynek

nincs egyéb igénye, mint hogy tudományunk iránt az érdeklődés felkeltését szolgálja s a nagy feladatnak, a szociológia iskolai tanításának megvalósítását, ha csekély mértékben is előkészítse.

Válasz a „Füredi levél“-re.

Dr. Lévai Dezsőnek.

Egy kis „hazaárulással“ kezdődő kedves levelére engedje meg doktor ur, hogy rövid néhány szóval visszatérjek. Nem szándékom kritikát kovácsolni igaz magyarságára, nem áll módomban b. levele egyes gondolatához semmit hozzátenni vagy azokból elvenni, mégis... mégis mintha kötelességem parancsolná: veszem a tollat, hogy kedves doktor urnak adósa ne maradjak.

Piros-fehér-zöld „garnirung“ az asztalon — írja doktor ur — manapság igazi magyarságot jelent egyesek előtt, s a kínél ez hiányzik, az nem jó magyar — vélekednek mások. Hej, kedves doktor ur, az igazi magyarság nem az asztalon, nem is a nemzeti lobogón, egyedül a szívben lakik; minden nemzeti jelvény semmis, sőt igazi hazaárulás akkor, ha a szívvel, a lélekkel ellenkezőt mutat. Nem értem tehát doktor urnak levele epilogusát, senki sem gondolta doktor urat rossz hazafinak azért, mert füdőre külföldre ment, annál kevésbbé, mert hisz izzó honszeretete, hazafiúi áldozatkészsége összes ismerősei előtt közbecsüléssel találkozik.

De mást akarok mondani. Mikor doktor ur levelében megemlékezik az „isteni természet“ megnyilvánulásáról, mikor a kellemes madárdalban ringatja magát, majd mikor a st. radegundi egészséges kurát írja le s mikor levele végén az ottani magyarszeretetről emlékezik meg — mikor ezeket olvastam, szívemre önkéntelenül a fájdalom ólomsulya nehezedett. Nem volt alkalmam még a hazai füdőket sorra vennem, annál kevésbbé a külföldieket, de amint tudom, szép Magyarországon is van olyan a pacirtadal, a madárdal, mint külföldön; itthon is van oly „isteni természet“, mint más messze országokban és itthon is van oly egészséges klímájú füdő, mint messze vidékeken. Tehát nem a nemzeti posztóért vádolhatnák k. doktor urat — nem ugyan hazaárulással, de legalább is kis — visszatetsző érzéssel, hanem hogy külföldön talál meg mindent doktor ur is, más is, mások is, jöllehet ugyanazok itthon is megvannak. Mennyi füdőnk van mindenféle betegek részére, minden igényt kielégítő üdülöknök, hej, de ha valaki doktor ur levelét olvassa, megfélekedezik a hazairól s léghajón repülne pénzestül, mindenestül külföldre anyagilag gazdagítani, boldoggá tenni azt s szegénynyé a már ugys szegény magyar hazát.

Tovább azt mondja kedves doktor ur, hogy nagyon hasznos a külföld a magyaroknak, mert nagyon hátramaradott nemzet vagyunk s sok mindent lehet tanulni ott, miket itthon szép hazánk virágzására fordíthatunk. S ezzel indokolja levelében a külföldre özőnlő magyarok igaz hazafiságát. Biztosíthatom doktor urat, hogy a manapság külföldre tóduló magyar füdővendégek 99 százaléka ezt eszébe sem tartja. Megengedem és elismerem, hogy a 100-dik kedves doktor ur, kit nemes érzelmei vittek a nyaralóra is, de úgy vélekedem, hogy doktor ur fenti indokolása szép hazánkat sem gazdaságilag, sem anyagilag, sem szellemileg nem tenné nagygyá soha! A számtalan füdő vendég távol a külföldön kellemes óráit, boldog napjait tölti s eszéában sincs hátramaradott hazája felvirágoztatása. A ki hazáját külföldi tanulmányok után kívánja boldogítani, az nem nyaralni és élvezni megy, az nem pénzt, magyar pénzt hagyja külföldi füdőknök, hanem az utazik nyaralókon s nyaralókon át, mindenütt tapasztalatokat gyűjt s e tapasztalatait tőkésíti a haza szent földjén. Nem tudom, St. Radegundnak madárdalát vagy kellemes füdőjét hogy lehetne tőkésíteni itthon, de nemcsak ennek, más füdőknök sincsenek oly ideális dolgai, mik itthoni hátramaradottságunkon csak egy hajszálnyit is segíthetnének. Ha itthon maradnának ezekre menő magyar füdő vendégeink, ha másképp nem, anyagi

felvirágzását bizton elősegíthetnék hazánknak, hírét messze ismernék s a magyar fürdők vetekednének a külföldiekkel is. De nem úgy, mint k. doktor ur teszi, hogy a távolban is a külföld dicséretét zengi. Hogy jöjjenek akkor ide külföldiek, mikor a mézzel-mázzal telt levél az itthoniakat is külföldre csalja?!

Ez volna a válaszom kedves levelére. Hiszem, hogy nem veszi azt rossz néven, mit igaz tisztelő hiva levele olvasásakor elgondolt, s bátor volt ez ujság hasábjain is megörökíteni. Adja Isten, hogy magyarországi fürdőink felvirágozzanak s ne csak a hazai, de a külföldi vendégek is oly dicsérőleg beszéljenek róluk, mint édes doktor ur st. radegundi levelében a — külföldiről! Adja Isten, hogy k. doktor urat h. zajövetelekor viruló egészségben köszönthessem, hogy messze külföldön szerzett tapasztalatait hazánk javára sok éveken keresztül gyümölcsözőleg fordíthassa.

Dunaföldvár, 1905 augusztus 6.

Vastagh Ferencz.

HIREK.

— **Tisztviselők szabadsága.** *Toth* Ödön vármegyei tiszti ügyész szabadságra ment, szabadság idejét Balatonföldváron tölti.

Podhoránszky Géza műszaki tanácsos szintén 4 hétig lesz szabadságon s ő is Balatonföldváron nyaral.

— **A szekszárd-belvárosi templom újabb festett ablakai.** A szekszárd-belvárosi róm. kath. templom szentélyében elhelyezték azt a remekművű két festett ablakot, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter a szekszárdi tanulmányi alap mint kegyur nevében ajándékozott. Az oltártól jobbra levő (a szembe nézőnek balkéz felől esik) ablak festése azt a jelenetet ábrázolja, midőn *Szent István*, fiával *Szent Imre* herczeggel meglátogatta a pannonhalmi apátságot. *Imre* herczeg már a kapu előtti lépcsőzeten felhaladt s a fogadásra megjelent benczés szerzetesek közül egyedül a kegyes szent életű *Mór* szerzetest később pécsi püspököt kinttinteti azzal, hogy hármas üdvözlő esőket vált vele; atyja pedig mögötte a lépcső első fokára lép jobb felől, bal felől pedig félig térdelőn egy benczés szerzetes egyik kezében kenyeret, másik kezében sót, a hódolat jeleit nyújtja fel, mellette pedig a lépcsőzeten egy másik szerzetes a nyélen hordozható keresztet tartja. *Imre* herczeg világos-kék alsó ruhában felette rózsaszínű ujjatlan köntösbe van öltözve, fején herczegi koronával, — *Szent István* világos-zöld öltözetben van, jobbával egyenes kardra támaszkodik, *Mór* apát pedig *Imre* herczegénél valamivel sötétebb kék színű papiöltözetben van; mind a három főalak fejét kerek dicsfény övezi. A mellék szerzetes alakokon hamuszín fekete szerzetesi öltöny van. Az ablak magyarázó felirata ez: *Szent Imre* herczeg találkozik *Szent Mór* benczés később pécsi püspökkel. A másik ablak festménye azt a jelenetet ábrázolja, midőn *Szent István* átadja a pécsi püspökség alapító oklevelét *Bonipertus* püspöknek. *Szent István* trónszéke előtt áll világos-zöld öltönyben, — vállán világos violaszínű szövettel bélelt biborpalásttal, fején a pápa által ajándékozott koronával, — balkezevel az azon korbeli hosszú egyenes kardra támaszkodik, — jobb kezével pedig atnyújtja a pecsétes oklevelet az előtte a trónlépcsőzeten jobbra felől sarkánál mélyen meghajoló *Bonipertus* püspöknek, ki kék papiruhába van öltözve. A trónszék jobbán egy magyar alakot látunk kezében a kettős kereszttel, — balfelől pedig *Gellért* csanádi püspök teljes főpapi díszben a pásztorbotot tartva áll; alább mellette egy panczélos vitéz látható, míg a trónlépcsőzeten balfelől sarkánál egy szerzetes áll. A két ablakot *Tury* Gyula festőművész és *Valter* Gedeon üvegfestő készítették. Az alakok korhű öltöze, az öltözetek finom összhangzó színei, valamint az arcok és testállások s az alakok csoportosítása egyenként és összevéve művészi és gyönyörűek. Mindehhez még az is hozzá-

járul, hogy a festmények történelmi vonatkozásúak, mert *Mór* apát rendházából települtek Baranyába és Tolnába a benczés szerzetesek s midőn *Mór* pécsi püspök lett, az ő püspöksége alatt 1063-ban alapította I. Béla a szekszárdi apátságot. Ez a két remek ablak méltó dísz a szentélynek. Még egy harmadik igen szép festési ablak is érkezett, melyet báró *Schell* József és neje gróf *Sigray* Klára festettek — ez *Szent Klárát* ábrázolja, amint a zárdát ostromló szaraczenokat a monstancziának felmutatásával tartóztatja vissza. Most még csak a karzat nagy ablaka van hátra, melynek költségeit egy szekszárdi hitbuzgó hívő fogja fedezni.

— **Eljegyzések.** Ifj. *Bartók* J. László sióagárdi róm. kath. tanító f. hó 5-én jegyet váltott *Benkő* Erzsike kisasszony sióagárdi menházvezetőnővel.

Bányai József tolnai kereskedő eljegyezte *Herman* Fánika kisasszonyt Miskéről. *Kökényesi* József, *Kökényesi* József vármegyei irnok leányát f. hó 6-án eljegyezte *Lévay* Nándor zombori tanító.

— **Holdfogyatkozás.** E hó 15-én részleges holdfogyatkozás lesz, a mi nálunk is látható annak, a kinek kedve tartja igen korán fölkelni. A fogyatkozás ugyanis reggeli 3 óra 55 perczkor kezdődik, a sötétülés közepe 4 óra 57 perczkor, a fogyatkozás vége pedig 5 óra 59 perczkor lesz. Augusztus 30-án teljes napfogyatkozást jelez a kalendárium. A fogyatkozás kezdete d. e. 11 óra 54 perczkor, a teljes fogyatkozás kezdete 12 óra 57 perczkor, s a fogyatkozás vége 4 óra 54 perczkor lesz.

— **Halálozások.** *Herman* Mihály a cisztercita rend tulajdonát képező kelemenhalmi (Fehér megyei) pusztán alkalmazva volt érdemduz gazdasági intőző f. évi augusztus hó 4-ik napján hosszas szenvedés után 64 éves korában elhalálozott. Hült teteme f. hó 6-ik napján esti 6 órakor nagy közönség részvéte mellett lett az előszállási temetőbe örök nyugalomra elhelyezve. — Alig indult meg a halottas menet az előszállási temetőbe, a midőn oly óriási vihar keletkezett, hogy nagy erőmegfeszítéssel lehetett csak a koporsót a halottas kocsin a nagy szélroham lesodrásától megvédeni. A villám ugyanekkor egy 900 csomót magában foglaló asztagba bevágott és azt teljesen elhamvasztotta. A tűz messze Tolnavármegye határába is bevilágított.

Szakszon Gyula dunaföldvári lakos köz- és váltó ügyvéd Dunaföldváron f. hó 7-én elhunyt.

— **Kinevezés.** *Fink* Kálmán pénzügyigazgató *Mohay* Sándor szekszárdi adóhivatali díjtalan gyakornokot a dunaföldvári adóhivatalhoz díjas gyakornoknak, *Nyári* Andor székesfehérvári lakost szekszárdi adóhivatalhoz díjtalan gyakornokká, a szekszárdi adóhivatalhoz *Hangonyi* Lajost a számvívőséghez *Prázmári* Bélát hivatal szolgának nevezte ki és *Márkis* Elek adóhivatali szolgát Szekszárdról Dunaföldvárra helyezte át. *Selcz* József kir. törvényszéki elnök *Laurencsits* Gyula tamási járásbírósi díjnokot Szekszárdra helyezte át és helyébe *Resch* Sándor paksi lakost nevezte ki, *Simon* Géza és *Prantner* József szekszárdi lakosokat betétszerkesztési ideiglenes díjnokoknak alkalmazta.

— **Hegyközség alakulás.** A jobbremetei szőlőbirtokosok *Molnár* József vármegyei mezőgazdasági előadó és gazdasági egyleti titkár és *Végess* János arvaszéki jegyző buzgólkodására a hegyközség megalakítását határozták el. A hegyközség megalakulását az érdekelt birtokosok *Bajó* Pál főszolgabíró elnöklelte alatt a városház tanácstermében e hó 8-án tartott közgyűlésen fogadták el.

— **Ellenőrzési szemlék.** A folyó évi katonai ellenőrzési szemléket Tolnavármegye területén a következő napokon tartják meg: Tamásiban 1905. október 9—14-ig, Dombóvárott 1905. október 16—20-ig, Bonyhádon 1905. október 23—28-ig, Szekszárdon 1905. október 30 és 31-én november 2, 3, és 7-én. Az utóellenőrzési szemléket Kapor november 21-én tartják meg.

— **Megőrült.** A lipótmizei lakói egy szép szomorú társallal meg. A múlt években szekszárd

lásban elhunyt *Molnár* János főgimnáziumi tanár fiatal özvegye *Szabó* Gizella gyöngye szervezetét és idegeit megzavarta az élet csapása és küzdelme ugyannyira, hogy abba a szomorú házba kellett szállítani.

Megjött a jegyzők fizetése.

Tegnap érkezett le Tolnavármegyéhez a jegyzők fizetésének rendezésére vonatkozó határozat. A várva várt sürgős ügyet ma küldi át a vármegye a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvívőséghez, ahol azonnal elkészítik az utalvány rendeletet, úgy hogy e hó 20-dika után már fizetheti az állampénztár a kiérdemelt fizetés többletet; október hó 1-től pedig minden jegyző már az állampénztárnál kapja fizetését. Ugy tudjuk, hogy a központi (a szekszárdi) adóhivatalnál tervezték eleinte az összes fizetések folyósítását, de a szakemberek, mint a vármegyei tisztviselők fizetését, decentralizálni akarják a vidéki adóhivataloknál. Lapunkban és később a hivatalos lapban közzétett fizetés megállapításban a következő és egyeseket érintő módosításokat tette a minister:

Wiert István 280 kor., *Vagner* József 100 kor., *Gungl* József 200 kor., *Blochinger* Endre 200 kor., *Györffy* Zoltán 53 kor. 30 fill., *Arany* János 400 kor. emelésben részesült; ellenben *Ugrosdy* Aladár 31 kor. 66 fill., *Tury* Sándor 58 kor. 34 fill., *Sorok* Dezső 125 kor., *Nagy* József 66 kor. 67 fill., *Hölczl* Antal, *Ritter* Béla és *Bencze* Miklós 100—100 kor., *Ludvig* József, *Lestyán* Dezső, *Albrechtovits* Imre 160—160 kor., *Linde* Gyula 201 kor. 67 fill., *Györe* Pál 79 kor. 80 fill. leszállításban részesült. *Szepesi* Kálmán, *Bocsor* István, *Illés* Gyula és *Csukly* Béla felebbezésükkel elutasítottak, *Högyész* és *Szálka* község kérelme nem teljesített.

— **A vihartépett Balogh-fa.** A vasárnapi zivatar a régi kurucz idők kegyeletben tartott emléket megtépte. Ajánljuk a teljes ledöntés előtt eme emlékfát a vármegye intézői figyelmébe. A nemes lelkű, korán elhunyt br. *Augusz* alapítványából meg kellene védeni valami módon *Béri* Balogh Ádám fáját a kegyeletet nem ismerő viharok szélsúlyától.

— **Jutalom faiskola kezelésért.** A m. kir. földmívelésügyi miniszter *Göbölös* József faddi róm. kath. tanítót faiskola kezelésért 400 koronával jutalmazta meg.

— **Vásárok.** A kalocsai állat vásárt folyó hó 13-án, a kirakodó vásárt 14-én, a regölyi országos kirakodó és állatvásárt folyó hó 14-én, a dunaföldvári állatvásárt folyó hó 21-én, a kirakodó vásárt 22-én tartják meg.

— **Népmozgalmi statisztika.** A m. kir. központi statisztikai hivatalnak a fontosabb népmozgalmi adatokat tartalmazó június havi kimutatásából közöljük a Szekszárd községre vonatkozó következő adatokat. Élve született 26, elhalt 31 egyén; ebből 13 vidéki és 18 helybeli. A szaporodás tehát 8. A meghaltak között 7 éven aluli 7, hét éven felüli 24. Gyógykezelésben részesült a 7 éven aluli mind, a 7 éven felüliekből 22. A halál oka: gümőkór 5, gyermekági láz 1, veleszületett gyengeség 2, szervi szivbaj 2, tüdőgyulladás 1, rosszindulatú álképlet 1, egyéb természetes halálok 17, baleset 1, öngyilkosság 1 esetben.

— **Megzavart tűzoltó multság.** A vasárnapi zivatar a mely sok gazdának öröme egy kis esőt hozott, tűzoltóink multságát megzavarta s így a rendezőség elhatározta, hogy a multságot f. hó 20-án tartja meg igen érdekes programmal.

— **Tűz Ózsákon.** Ózsákon *Leopold* Sándor bérletén f. hó 11-én délelőtt eddig ismeretlen okból tűz ütött ki és egy nagy sertésolat és a kanász lakot elhamvasztotta. A nagy szárazság következtében könnyen gyulékony nádfődeles gazdasági épületeket csak a legnagyobb erőmegfeszítéssel tudták a szekszárdi és ócsényi derék tűzoltóink megmenteni.

— **Tűzek.** Dunaföldváron f. hó 4-én *István* telkén tűz ütött ki, mely az évenaboglya meggyuladása folytán a ház falával való játéka következtében a házban üzent idejekorán elnyomott tűzoltóságán kívül nagyobb veszélyt okozott. Hó 7-ik és 8-ika

közi éjjel 12 órakor a mint decsi tudósítónk írja ott leégett 2 ház, *Pöczöli István* és *Nyul Sándor* a károsok, fentvezettek szegény sorsu emberek házuk biztosítva nem volt. — *A. Korsós János, Pap P. János* és *Bárdos János* alsónyéki lakosoknak e hó 5-én egy-egy baglya polyvájuk égett el 20—20 korona értékben *Pap P. Jánost* gondatlan-ságból eredő kihágásért a csendőrség feljelentette.

— **Szerencsétlenség a cséplőgépnél.** *Turbán János* alsónyéki lakos a járgány-cséplőgépnél dolgozott e hó 6-án. A gép sulykereke elkapta a ruhája szelét s ezzel *Turbánt* is magával rántotta úgy, hogy ágyékán veszedelmes sérülést szenvedett.

— **A feledékenység.** *Vermes Andor* budapesti lakos utazó a „Szekszárd Szálló” egyik helyiségében félmellényét, melyben aranyórája láncostul benne volt, — levetette. Távozáskor megfedkezett a mellényről s mire észrevette, hogy hiányzik a mellény, akkorra már lába kelt az aranyórának mellényestől.

— **Tanoncz szökevények tolonczuton.** *Vellisch Jakab* cipésztanoncz és *Kovács József* asztalos tanoncz azért, mert gazdáik kissé megdorgálták őket, f. hó 3-án Dunaföldvára gyalog Székesfehérvárra szöktek, honnan a rendőrkapitányság f. hó 6-án 2 napi elzárás után Dunaföldvára vonaton visszatolonczolta őket. A 12—14 éves fiatal tanonczok jól kezdik a „legény életet”!

— **Sztrájkok vármegyénkben.** A nagymányoki szénbányában e hó 8-án bányász-sztrájk ütött ki, a tolnai uradalom *Fácánkert* pusztáján a mult héten ütött ki a cséplő munkások sztrájkja, de hamarosan véget ért. — Ujabban ugyanazon uradalom *Foki* pusztáján van sztrájk és az öcsényi határban a *Szigeth Gábor* féle pusztán.

— **Államsegély.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Bolyarits Szvetozár* báta-széki görög-keleti szerb lelkésznek 120 kor. államsegélyt utalványozott.

— **Megrugta a ló.** *Pesti János* gróf *Benyovszky* Rezső tengeliczi kocsisa egy gonosz természetű lónak hátsó lábára a bokavédőt akarta feltenni, de a ló hátrarugott s a kocsist úgy arcon rugta, hogy a kórházba kellett mennie.

— **Elzüllött.** Mult volt a háta mögött, már nem fényes mult, mikor az állami anyakönyvvezetés behozatalával szervezett sok állások egyikébe bejutott *Kopacsek István* is. Éveket töltött el mint anyakönyvvezető és a külszin olyan volt, mintha megerősödött volna, amiben gyenge volt eddig, a jellem a becsület dolgában. Ez azonban csak külszin volt. A felektől eleinte meg nem engedett díjakat szedett, hogy átkos szenvedélyének az alkoholizmusnak hódolhasson, később váltót hamisított, amiért hivatalától elmozdították. Ekkor kedélyesen jegy nélkül felutazott Budapestre. Most pedig arról értesültünk, hogy botgyújtási szenvedélye fogta el, a mit azonban a szombathelyi rendőrség lopásnak minősített és letartóztatta, mert a botnak ezüst volt a fogantyúja.

— **Kácsa tolvaj.** *Majsai György* szekszárdi lakos e hó 3-án *Sárközi Istvánné* sz. *Szeremlei Juliánától* 14 drb. kácsát lopott el 8 korona értékben.

— **Öngyilkosságok.** Folyó hó 6-án éjjel után öreg *Horváth János* pálfai asztalos mester a Sióba ugrott s bele fullt. Öngyilkosságának oka az, hogy folytonos orrvérzését az orvosok gyógyíthatatlannak találták s elkeseredésében aztán a Sió legmélyebb részén keresett nyughelyet. Öngyilkosságának elkövetése előtt rövid szavakkal elbucszott a hozzátartozóitól és a hazától. Tragédiájának szemtanúja, volt *Enyedi Pál* pálfai halász, a ki a Sió ellenkező oldalán halászott. *Enyedi* figyelemmel kísérte az illetőnek minden mozdulatát s állítása szerint az eset alig néhány pillanat műve volt. Midőn a vízbe ugrást hallotta azt hitte, hogy valaki fürdik, de látva azt, hogy nem lehet egyéb mint öngyilkosság, ruháját hirtelen ledobta és segíteni igyekezett. E pillanatban még nagy lélekzetvételt hallott s azután sem látva néma csend lett. *P* a színhelyére mentek s a *P* állapították, hogy az öngy

más mint öreg *Horváth János* pálfai asztalos. Rövid keresés után csakugyan a hullát is kifogták. Az esetről azonnal jelentést tettek a bírósághoz, a mely elrendelte a hullának orvosilag való megvizsgálását s kiadta a temetési engedélyt. — *Jánosi Benjamin* dunaföldvári lakos, hentes f. hó 9-én Dunaföldváron felakasztotta magát. Tették oka ismeretlen.

— **A legszebb sport a fényképezés!** A fényképezéshez szükséges gépek és lemezek, valamint vegyszerek igen nagy választékban kaphatók *Arva J. könyv- és papirkereskedésében* Szekszárdon. Ugyanott gram-mophonok és phonographok csekély havi részletfizetésre kaphatók. Ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

— **Zárlat feloldás.** A szekszárd községben folyó évi május hó 8 óta uralkodott sertésvész miatt elrendelve volt állatvásárt a vész megszűnése folytán a járási főszolgabíró folyó hó 9-én feloldotta. Ennek folytán a szekszárdi piacra sertések felhajthatók.

— **Vigyázatlanságának áldozata.** *Turbán János* alsónyéki lakos, folyó hó 5-én járgány-nyal gabonát cséplés közben a működésben levő járgányon a lendkerék ágyát olajozta, a mikor a transmissiórud gatyáját elkapta, földre teperte s alsótestén oly súlyos sérüléseket ejtett rajta, hogy ápolás végett a szekszárdi Ferencz kórházba kellett beszállítani.

— **Gyujtogató kereskedő.** *Faragó (Friedman)* Géza tamási kalap és szörme áru kereskedő magas összegekre bebiztosította üzletét és miután áru jó részét titokban elvitette apósához és testvérehez f. hó 5-én éjjel üzletét felgyújtotta. A turpinság kisült szomszédja feljelentése alapján és letartóztatták.

Borszék.

Ha Székelyföldön jársz — fenyvesek aljában —
Hol tündértől népes ragyogó világ van,
Megejt híres vízű Borszéknek forrása,
Mely már Atillát is vendégül traktálta.
Itt pedig Tolnában, bikavér hónapban,
Borivóktól népes, venyigés világ van,
Melynek lángborából — ha megtelek gyönggyel
A magyar néplélek őseréje tör fel . . .

Csak borszéki vizet igyunk hát ily borral:
Magyar virtust nevel, életkedvet forral . . .

VIDÉK.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A Tolnanémedi községben felállítandó kökeresztre legutóbbi közlésem óta a következő adományok folytak be: 1. *Hilbert* Andrásné urnó gyűjtőívén Gyömről: *Dobó* Jánosné, dr. *Nozdoviczky* Ferencz, *Nozdoviczky* Matild, *Hilberth* Andrásné 2—2 kor., báró *Jeszenszky* György, *Fodor* Géza, báró *Jeszenszky* Ödön, *Késmárky* Dezső, *Biróy* Béla, *Várkonyi* Imre, *Iring* Vilmos, *Falkner* Ede, *Haksch* Ferencz, *Glöckner* János, *Ritter* Béla, *Györe* Pál, *Ludvig* József 1—1 kor., *Horváth* Mihály, *Laurencsics* Gábor 40—40 fill., *Mesmer* N. 20 fill. Összesen 22 korona. — 2. *Bereczk* István simontornyai jegyző gyűjtőívén: *Löwy* Ignác, *Bereczk* István, *Kemptoner* Ernő, N. N., özv. *Schantzebauch* Albertné, *Fehér* János 1—1 kor., *Takács* János 50 fill., *Bucherné* 20 fill. Összesen 6 kor. 70 fill. — 3. *Oravszky* László gyűjtőívén: *Györi* Ács István Tolnanémedi 2 kor., *Ruzsinszky* B. egyleti titkár Pécs 88 fill. Összesen 2 kor. 88 fill. Fogadják úgy a gyűjtők, mint a szives adakozók hálás köszönetünket.

Tolnanémedi, 1905 augusztus 2-án.

Oravszky László

közs. jegyző és iskolaszéki vil. elnök.

Muzeum, közintézetek ügyei.

Ajándékok a muzeumnak. A belügy-minium 1 kötet könyvet, *Tiringer* Vilmos papirpénzt, 3 drb ezüst érmet, 1 drb. ezüst érmet, *Ferner* Mihálytot ajándékozott a muzeumnak.

TANÜGYI HIREK.

A szekszárdi áll. főgimnázium 1905/6. tanévre vonatkozó értesítése.

A magánvizsgálatok, valamint a javító, pótló és felvételi vizsgálatok folyó évi augusztus 30-án reggel 8 órakor kezdődnek.

A tanulók felvétele és beírása szeptember három első napján történik. Ezen-tul egy hétig csakis a késedelmöket szigoruan igazoló tanulókat veheti fel az igazgató. A még később jelentkezők felvételét az igazgató-ság utján benyújtott folyamodványra a tan-kerületi főigazgató engedheti meg.

Azoknak, a kik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az addig vég-zett tananyagból vizsgálatot kell tenniük.

A gimnázium első osztályába csak oly növendékek vétetnek fel, kik életük kilenczedik évét már betöltötték és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mérvű képzettséggel bírnak. 12 évesnél idő-sebb tanuló felvétele iránt a tanári testület határoz.

Mindazon tanulók, kik első ízben irat-koznak az intézetbe, beiratáskor iskolai bi-zonyítványukon kívül kereszteleő levelüket (illetőleg születési bizonyítványukat) és új-röltási bizonyítványukat is bemutatni tartoznak.

A felvételre minden tanuló személye-sen és atyja, anyja vagy gyámja kísé-re-lében tartozik az intézet igazgatójánál jelent-kezni.

A kik az 5-ik osztályba kívánnak fel-vétetni, a beiratás alkalmával szüleik, illetve gyámjaik által nyilatkozni tartoznak az iránt: vajjon a görög nyelvet v gy az ezt helyette-sítő tantárgyakat (görög remekírók ismer-tetése magyar fordításban és szabadkézi rajzolás) fogják-e tanulni? Az oly tanulóknak, kik már a IV. osztályban nagyobb előme-netelt tanusítottak a nyelvekben, ajánlatos a görög nyelvet választani; a kik azonban nagyobb tehetséget és hajlamot tanusi-tottak a reáliákra (mennységtan, természet-tudományok), mint a nyelvekre, sőt ezekben már eddig is nehézségekkel küzdöttek, azoknak határozottan ajánlatos a görög nyelv elhagyása, hogy a másik két idegen nyelvből (latin és német) ne kockáztassák jövőendő előmenetelüket. A később választandó életpályákat tekintve a görög nyelvre külön-nöbben azoknak lesz szükségük, kik nyelv-észet- vagy történet-tanári pályára készülnek lépni, vagy papi tanulmányaikat nem a seminariumokban, hanem az egyetem theologiai fakultásán, vagy valamely protestáns theologián kívánják végezni; viszont a görög helyett választott irány ajánlatos különösen azoknak, kik mérnöki, bányászati, erdészeti, gazdasági, katonai, tengerészeti, pénzügyi, vasuti, postai, magánhivatalnoki pályára kívánnak lépni; jogi és orvosi pályára bármelyik iránnyal lehet menni. — A ki időközben irányt változtat: a másik irány-nak addig végzett tananyagából felvételi vizsgálatot tartozik tenni. (1890. XXX. t.-cz. 4. §.

A felvétel (beiratás) alkalmával minden tanuló fizet: felvételi díj címén 8 koronát, az ifj. könyvtárra és az évi értesítőre 2—2 koronát, összesen 12 koronát. — Ezen dí-jak fizetése alól senki sem menthető fel.

Az évi tandíj 60 korona, mely négy részletben fizethető, u. m.: az első részlet október 15-ig, a második december 1 ig, a harmadik márczius 15-ig és a negyedik má-jus 1-ig. A kik ezen határnapokig nem tesznek eleget kötelezettségüknek, az iskolát többé nem látogathatják.

Szegénysorsu és jó magaviseletű tanu-lók, ha jeles vagy legalább jó előmenetelt tanusítottak, a tandíj elengedéseért folyamod-hatnak. Az iskolai és szegénységi bizonyít-vánnyal felszerelt folyamodványok az intézeti igazgatóhoz címzendők és nála adandók be.

Oly szülők gyermekei, kik beigazolják, hogy egyszerre három vagy több fiut gim-

náziumban, reáliskolában, avagy polgári iskolában, tudomány vagy műegyetemen, avagy hasonló intézetben taníttatnak, szegénységi bizonyítvány nélkül is folyamodhatnak a tandíj felének elengedéséért és a féltandíjtól föl is mentendők, ha *iskolai bizonyítványuk, illetőleg értesítőjük a kellékeknek megfelel, sőt a kedvezmény az esetre is kiterjed, ha az illető szülők gyermekei között polgári leányiskolák, illetőleg felsőbb leányiskolák növendékei is vannak. Középiskolai, felsőbb leányiskolai tanárok és iskolaszolgák, továbbá polgári iskolai és népiskolai tanítók fiai folyamodványukat szegénységi bizonyítványal felszerelni nem kötelesek.*

A vidéki szülők helyesen cselekszenek, ha gyermekeik szálláshelyének megválasztásában az igazgató utmutatását veszik igénybe, aki szívesen ajánl megfelelő szállást nyújtó családokat.

ISKOLAI ÉRTEŚITŐK.

A bátaszéki iparos és kereskedő tanonciskola Értesítője.

Ez iskolát Bátaszék közönsége tartja fenn 20/0-os községi pótdoból, a mi kitesz 1033 koronát. Ehhez járul még 723 kr. tandíj. Bizony ez nem sok, de azért dícséret illeti egy a községet, mint az iskola vezetőit, hogy a hazai illetve helyi iparért és kereskedésért áldozatra készek.

Az Értesítő bevezetése ugyancsak a mellett kardoskodik, hogy lendíttessék a hazai ipar. Némely helyes módot is megjelöl a föllendülésre.

Az iskolába fölvettek 143 tanulót, az év végére maradt 130. Foglalkozásra nézve volt 46 kőműves, 16 cipész, 11 szabó, 8 ács, 5 kovács. A többi szakból kevesen (1—4) voltak.

Panaszkodik az Értesítő, hogy a magyar nyelv nem tudása miatt sok nehézséggel kell küzdeni s a tanítási eredmény nem olyan, a milyet szeretnének. Annál nagyobb az intézet vezetőségének az érdeme, hogy nemcsak szakismereteket közöl, hanem a magyarság dolgát is előmozdítja. Esetleg a névmagyarosítást is föl lehetne venni az iskola programjába, mert összesen 8 tanulónak van magyar neve.

Az intézet tanító személyzete csak mellékfoglalkozásként látta el az iskola ügyeit. Remélhető, hogy az életre való intézmény állandóan s lesz állandó tanítótestülete is.

MULATSÁGOK.

— **Kaszinói mulla'ság.** A »Gyönki Kaszinó« saját pénztára javára, 1905 augusztus 13-án, özv. dr. Grosch Pálné urnó kertjében zártkörű táncmulatságot rendez. Belépti díj: Személyjegy 2 kor. Családjegy (4 személyre) 5 kor. A mulatság kezdete délután 5 órakor. Kedvezőtlen idő esetén a kaszinó összes helyiségeiben fog megtartatni.

Mulatság. Varsádon gróf Apponyi Sándor urodalmi erdejében Varsád és vidékének ifjusága jul. hó 30-án táncmulatságot rendezett. A mulatság a szomszéd községek intelligenciájának nagyobb számú részvétele mellett a kellemes fekvésű erdőrezsleten kiválasztott és szépen felszerített táncszínen jól sikerült. Jelen voltak asszonyok: Reichert Gyuláné (Kistormás), Müller Róbertné, Hölczl Antalné (Felsőhána), Glöckner Béláné (Kéty), Péter Ádámné, Purth Gyuláné (Kalaznó), Falkner Edéné, Schmidt Ferenczné, Nozdroviczkyne, Erdős Emilné, Dobó Jánosné, Vidák Jánosné, Kniesz Jánosné (Gyönk), Polgár Józsefné (Keszöhidegkut), özv. Gedóné (Köttse), Halmay Tivadárné (Medina), Fay Jánosné (Pinczehely), Linde Gyuláné, Fanzler Jánosné, Hammel Jánosné, Trautmann Jánosné (Varsád). Leányok: Wagner Vilma, Reichert Stefi és Irmus, Gedő Etelka, Halmay N., Falkner Lujza és Anna, Fay Erzsike, Glöckner Olga és Jolán, Nöthling Mariska, Lemle Henriette, Vidák Irma,

Linde Larolin, Etelka és Ilonka, Kniesz Évike, Trautmann Böske, Grill Katicza és Gozon Mariska. Felülfizettek: Dobó János, Nozdroviczky N., Linde Gyula, Reichert Gyula id., dr. Schall Kálmán, Réder János, Sommer Simon, Fay Henrik, Horváth Mihály, Dieszberger Jakab, Schäfer Illés, Aikelin Lajos, Kréth István, Grieszhaber Henrik, Henrik, Blum János, Till Illés, Reichert Gyula ifj., Greifenstein István, Glöckner János, Pfaff Henrik, Ausch Jakab, Engelmann Vilmos. A szíves adományokért ez uton is hálás köszönetet mond a rendezőség.

G A Z D A S A G.

Lóavató bizottság. Mozgósítás esetén szükséges lóavatóhoz gróf Széchenyi Sándor főispán a katonai bizottság mellé a vármegye részéről a polgári bizottság tagjaiul a következőket nevezte ki: a 12. sz. bizottságba: Forster Istvánt, Vilczek Sándort és Tenczinger Lajost; a 34. sz. bizottságba: Hóniy Albertet, Bruckman Jánost és May Jánost; a 48. sz. bizottságba: Bévárdy Lajost, Kolman Gyulát és Pesthy Endrét; a 43. sz. bizottságba: Szeniczey Gézát, Perczel Józsefet és Apáth Alajost; a 41/a. sz. bizottságba: Jagicza Istvánt, Heinrichffy Pált és Veszelei Zsigmondot; a 41/b. sz. bizottságba: Löwensohn Gáspárt, Fekete Imrét, Tóth Istvánt. — Ezenkívül állatorvosokul: a 12. sz. bizottsághoz: Jaskó Gézát; a 34. sz. bizottsághoz: Keller Sebestyént; a 48. sz. bizottsághoz: Vagner Antalt; a 43. sz. bizottsághoz: Dobrik Lajost; a 41/a. sz. bizottsághoz: Singer Mátyást és a 41/b. sz. bizottsághoz: Rovcsik Károlyt.

A konda vasutállomás marharakodója. A konda-pusztai vasutállomást igénybe vevő érdekeltek folyamodtak a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy az állomáson egy csonka vágány marharakodó helyet és kerekes rakodót állítson fel. A miniszter a földmívelésügyi miniszter meghallgatásával úgy intézte el a kérvényt, hogy mivel a konda vasutállomás körül az állatforgalom még nem olyan nagy, hogy ott egy 6500 koronába kerülő marharakodót fel lehetne állítani, tehát ez idő szerint még azt nem tartja szükségesnek. Azonban nincs kifogása az ellen, hogy ha az érdekelt Heinrichffy Pál és Veszelei Zsigmond az állomást marharakodásra igénybe veszik s a kerekes rakodó 230 kor. árát sajátjukból fedezik s azontul úgy a rakodó tér, mint a kerekes rakodónak tisztán és rendben tartását magukra vállalják.

A len termelése. Füredy Lajos m. kir. gazdasági szaktanár. „A len mint fonalas növény, annak termelése, kikészítése és

értékesítése“ czimen nagyon hasznos kis könyvet irt, amelyben foglaltakat minden a lentermeléssel foglalkozó gazdának el kell sajátítani. A könyv fölleli a lentermelés minden tudnivalóját a megvetéstől egészen a lenből készült fonal feldolgozásáig. A könyv Kassán a Vitéz-féle könyvkereskedésben 3 koronáért árusítatik.

HIRDETÉSEK.

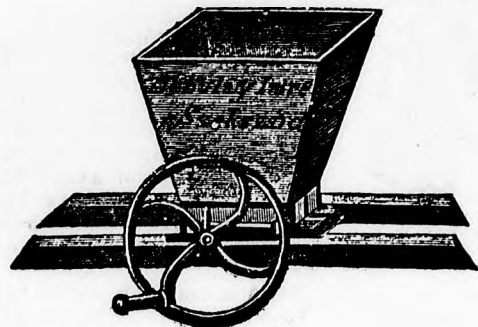
Eladó tenyészbika.

A „Tolnavármegyei Gazdasági Egyesület“ részéről igazolvánnyal el látott egy darab 2 éves vörös-tarka bika eladó.

Bővebb felvilágosítást ad 1—2

Dubovitz István

szőlészeti munkavezető **Szekszárd.**

DEBULAY IMRE

lakatos üzlete

SZEKSZÁRDON.

Ajánlja raktáron levő

takaréktűzhelyeit,

hordó-emelő szerkezeteit, amely a bor tiszta fejtésénél nélkülözhetetlen.

Készít borpréseket, szőlőzúzó gépeket, vasrácsokat, villanyos csengőberendezéseket stb. 6—6

A világhírű STYRIA

és Demokrata kerékpárokat

mélyen leszállított áron, kedvező részletfizetésre adjuk el két évi jótállással.

Puch-motorkerékpárokat,

melyek lecsatolható mellékkocsival teljesen pótolják az automobilt.

Kerékpáralkatrészeket és az elismert kiváló minőségű **Reithoffer kerékpárgummikat** a legolcsóbb versenyképes áron szállítjuk.

Nagy javító műhely.

Ne mulassa el tőlünk árjegyzéket kérni, mert meggyőződést szerez előnyös árainkról.

Müller Testvérek mehanikusok 6—26

varrógép, kerékpár nagyraktára **SZEKSZÁRD, Garay-tér.**

Pénzkölesön!

Házakra, földbirtokokra I., II. helyre olesó feltételek mellett, valamint személyhitelt kezes nélkül is 200 koronától feljebb mindenféle állásu egyénnek 4 korona havi törlesztésre gyorsan és olesón közvetít eöskői Várady Lajos Budapest, Kerepesi-ut 62. — Bővebb felvilágosítással azonnal szolgálok válaszbélyeg ellenében.

3-52

Iszákosság nincs többé!

Kivánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ minden szóbeszéde a tartózkodásról, mert csodabátása ellenszenvessé teszi az iszákosnak a szeszes italt. A COZA oly csendes és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejtí, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békitette ki ismét, sok-sok ezer férfit a szegény és becstelenségtől megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Tömegek fiatal embert a jó utra és szerencséjéhez segített és sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják, egy próba adagot és egy köszönő irásokkal telt könyvet díj- és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kezessékünk, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan.

11-52

INGYEN PRÓBA 569. sz.
Vágja ki ezen szelvényt és küldje meg ina az intézetnek.
(Levelek 25 fillér, lev.-lapok 10 fillérre bérmentesítendők.)

COZA INSTITUTE

(Dept. 569)

62, Chancery Lane,
London, Anglia.

Mit igyunk?

Bort és vizet, de csakis

BORSZÉKI GYÓGY-BORVIZET

amely a legegészségesebb és legkellemesebb üdítő ital talán az egész világon!

Kincses Erdély adja, de egész hazánk büszkesége ez a kellemes összetételű víz, amely kivívta a külföldi bámulatát is.

Fájdalom, a szállítás okozta nehézségek miatt eddig csak jó drágán volt beszerezhető, így a nagyközönség az értéktelenebb, de olesó kutforrasok vizét kapkodta, vagy pedig mesterséges vizet ivott.

De most a borvizek királya elfoglalja megillető helyét.

Hallatlan olcsó árak, óriási kedvezmény, — ihatja ur, szegény!

Egyedüli főelárusító vidékünkön

Kiss Pál paksi fűszerkereskedő,

aki azonban ebből a pompás üdítő italból minden nagyobb közegben állandó raktárt létesít.

Igyunk hát borszékit!

14/10 literes palaczk	1 literes palaczk	1/2 literes palaczk
48 fillér.	40 fillér.	30 fillér.

A régi áraknál majdnem felényivel olcsóbb! Vendéglősöknek és nagyban vásárlóknak **még nagyobb kedvezmény.** Az üres palaczkokat az elárusítók visszavásárolják!

Szekszárdi főeladás: **Ferdinánd Antal és fiainál.** Tolnán **Trutzer S. és Társa,** Dunaszentgyörgyön **Ká mán Dániel,** Dunaföldváron **Schwendtner Ferencz,** Faddon özv. **Ékes Edéné** fűszerkereskedőknél.

3-52

Izléses és olesó nyomtatványokat

szállít a
legrövidebb
idő alatt

BÁTER JÁNOS könyvnyomdája **SZEKSZÁRDON.**

Bachschtz Károly áruháza

Szekszárd, Széchenyi-utca Mayer-ház.

17-20

Tisztelettel értesitem Szekszárd és vidéke közönségét, hogy a raktárra érkezett új cikkek mesés olesó áron lesznek elárusítva.

Grenadin batiszt mosó női blouse 1.50 frt. — Selyem luszter alsó jouponok minden színben 3.— frt. — Selyem pamutból kötött gyermekfuszokni, legjobb mosó, 22 kr.-tól. — Selyem pamutból kötött női harisnyák, legjobb mosó, 45 kr.-tól. — Flor és fildeko női harisnyák, koczkás, petyes, csikos és sima, jó mosó, 60 kr.-tól.

Legdivatosabb és legujabb női napernyők óriási választéka.

Valódi szepesi, rumburgi és batiszt vásznak 4 frt.-tól. — Valódi rumburgi czérna kanavásznak, szintartók, 4.50 frt.-tól. — Óriási választék mosó kretonok és selyem batisztokból, 22 kr.-tól. — Férfi és női divatkelmek bámulatatos olcsó áron, 120 cm. széles, 49 kr.

Havalye 29 kr. Nyakkendők! Selyem regatta 37 kr. Nyakkendők! Selyem magánkötő 50 kr.

Szines férfi kézelők, francozia karton, párja 16 kr.

Egyedüli főraktár: Utazó bőröndök, kézi kofferek és koupe kosarakban. — Állandó nagy raktár gyermekjátéokban és gyermekkocsiban.

Valódi! Singer-varrógépek 10 évi jótállással 23 frt. Valódi! Specialista férfi és női sérv- és haskötők és minden néven nevezendő különlegességekben. — Férfi, női és gyermekcipők gyári raktára.

A tisztelt vevőközönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel **Bachschtz Károly.**

Szekszárd, 1905. Nyomatott Báter János könyvnyomdájában.